

P
payel

KULAKMİSAFİRİ

Elli Karakter

ELIAS CANETTI

ELIAS CANETTI

KULAKMİSAFİRİ
Elli Karakter

ÇEVİREN: ŞEMSA YEĞİN

PAYEL YAYINLARI : 104
Deneme Kitapları : 4

ISBN: 975-388-058-8

Dizgi
Baskı
Kapak filmleri
Kapak baskısı
Cilt

Payel Yayınevi
Teknografik Matbaası
Ebru Grafik
Çetin Ofset
Esra Mücellithanesi

Elias Canetti 25 Temmuz 1905'de Bulgaristan'ın Rusçuk kentinde doğdu. 1911'de ailesi İngiltere'ye göç etti. Okula Manchester'da başladı. Babası ansızın ölünce 1913 yazında, annesi ve iki erkek kardeşiyle birlikte önce İsviçre'ye sonra da aynı yılın sonunda Viyana'ya yerleştiler. Canetti orada okumaya devam etti. 1916 yazında ailesi tekrar İsviçre'ye döndü. Canetti liseye Zürih'te başladı ama Frankfurt'taki Köhler Lisesi'nden mezun oldu. 1924'te Viyana Üniversitesi kimya bölümüne girdi ve 1929'da doktorasını verdi. 1935 yılında ilk romanı *Körleşme* yayımlandı. Sürekli ilgisini çeken kitlelerle ilgili gözlemlerini 1960'da *Masse und Macht* (Kitle ve Güç) adıyla yayımladı. 1965'te *Komödie der Eitelkeit* (Kendini Beğenmişliğin Komedisi) ile *Hochzeit* (Düğün) adlı oyunları ilk kez sahnelendi. 1976'da *Büchner Ödülü* verildi. *Die gerettete Zunge* (Kurtarılmış Dil), *Die Fackel im Ohr* (Kulaktaki Meşale) ve *Das Augenspiel* (Gözlerin Oyunu) adı altında özyaşamöyküsünü anlattığı üç kitabı daha yayımlandı. 1981 Eylül'ünde *Franz Kafka Ödülü'nü*, aynı yılın Ekim ayında da *Nobel Edebiyat Ödülü'nü* aldı.

Yapıtın Almanca Özgün adı: Ohrenzeuge Fünfzig Charaktere

Almanca ilk basım: 1974

Türkçe ilk basım: Nisan 1994

**Ön kapak resmi: Nicolas de Stael
(Paris Modern Sanat Müzesi)**

ELIAS CANETTI

KULAKMİSAFİRİ

Elli Karakter

Çeviren: ŞEMSA YEĞİN

PAYEL YAYINEVİ
İSTANBUL

Elias Canetti'nin yayınlarımızdan çıkan öteki yapıtları:

❑ KÖRLEŞME
3. basım

❑ SÖZCÜKLERİN BİLİNCİ

Hera ve Johanna'ya

İçindekiler

Önsöz	11
Kralyapıcı	21
Adyalayıcı	23
Arzedici	25
Kendineveren	27
Fitneci	29
Gözyaşıcı	31
Kör	33
Çokbilmiş	35
Darkoklayışlı	37
Malmülkçü	39
Cesetkaraborsacısı	41
Şöhrettestçisi	43
Güzellikkeleri	45
Hayranedici	48
Hasarlabeslenen	51
Suçlu	54
KürsüCambazı	57
Sabunkadın	59
Subiriktirici	61
Hamsözcü	63

Hecesiari Kadın	65
Kulakmisafiri	68
Yitirmeci	71
Acıyumaksarıcı	73
Kuruzevkçi	76
Ağ Yeğen	78
Evısıncı	81
Mirasadam	84
Hileavcısı	87
Defolu	90
Arkeokrat	93
Atkaranlığı Kadın	95
Kâğıtayyaşı	97
Baştañçıkarcı	100
Yorgun Kadın	103
Sürüncemeci	106
Boyuneğmeci	109
Sultankolik	112
Üstükapalı Kadın	115
Kurusıkısofu	117
Granityetiştirici	120
Endamkâşifi	122
Yıldızsıkadın	125
Kahramanyak	127
Maestroso	129
Fırlatılmışkadın	131
Adam-delisi Adam	133
Felaketmüdürü	136
İcadedilmiş Kadın	139
Hayırcıbaşı	141

ELIAS Canetti, ülkemizde, *Körleşme* adlı romanıyla tanınmaktadır. Yirminci yüzyılın en büyük entelektüellerinden biri olarak anılan, ayrıca oyunları, denemeleri, gezi notları, üç ciltten oluşan özyaşamöyküsü, ve de elbet en önemlisi *Kitle ve Güç* adıyla yayımladığı dev incelemesi bulunan yazarın, aslında, bilinçli yaşamı boyunca tek bir konu üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir: Kitle psikolojisinin yabancılaşılmaya uğramış birey üzerindeki etkisi. Üç ciltten oluşan özyaşamöyküsü dışındaki bütün yapıtlarının odak noktasını da işte bu kavram oluşturmaktadır.

Çocukluğu devrimlere, savaşımlara tanık olunan bir dönemde Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde geçen Canetti'nin kafasında, (tıpkı *Körleşme*'nin başkişisi Kien'de olduğu gibi) kitle-insan ilişkisinden oluşan büyük bir dünya vardı. Bu dünyayı sekiz ciltlik bir

romanlar dizisi halinde sözcüklere dökceğini sanıyordu. Ailesine karşı koymamış olmak için kimya eğitimi görürken de, daha önceleri tiyatro meraklısı babasının önüne koyduğu kitapları okurken de, bu kitapları döneminin aydın kadınlarından olan annesiyle tartışırken, Viyana'da Karl Kraus'u gölge gibi izler, ona hayranlığını besleyip büyütürken, ya da yazın toplantılarında tanıştığı Vera'ya âşık olurken de belki hep bu roman —ya da birey ve kitle ilişkisi— vardı kafasında. Nitekim *Körleşme*'yi tamamladığında Canetti sadece 26 yaşındaydı.

Körleşme, Canetti'nin tek romanı olarak yazın tarihinde yerini aldı ve yaşamda ölüme yer tanımayan, ölümü yokumsayan Canetti'yi ölümsüzleştirdi. Ama romanların gerisi gelmedi. Çünkü Canetti, kafasındaki o engin dünyayı, kahramanı Kien'in kafasına binlerce kitabı sığdırması gibi tek bir cilde sığdırmış bulunuyordu. *Körleşme*'de yarattığı ve kuşkusuz kitabı okuyanların asla unutamayacağı beş-altı karakterde, yeryüzünde yaşayan bütün insanları simgelemiş, onları kitlenin —ya da daha doğru bir söyleyişle güruhun— ayrılmaz birer parçası olarak betimlemişti. Hem de bir kurgudan beklenemeyecek inandırıcılık, gerçekçilik ve ustalıkla.

Gerçekliği gerçeküstüye dönüştürme, uçsuz bucaksız genişlikleri bir vitamin hapı küçüklüğüne indirgeme, yoğunlaştırma yeteneğini, Canetti kadar kusursuz bir şekilde ortaya koyan bir yazar belki de yoktur. Üstelik bu yoğunlaştırma işleminde hiçbir şey dışarda bırakılmamış, tersine insan dehasının ulaşabileceği her şey kapsanmıştır; ortaya çıkan ürün, beklenenden de etkileyici, inanılmaz ölçüde çarpıcı ve emsalsizdir.

İlk kitabını 26 yaşında tamamlayan bir yazardan beklenecek sayıda değil belki ama, (olağanüstü yoğunlaştırma yeteneğine yaraşır şekilde) kitaplıklar dolduracak yoğunlukta yapıtlar verdi Canetti. Kendisinin de en önemli yapıtı saydığı, yakında Türkçede de yayımlanacak olan *Kitle ve Güç*, bir tarihçi, toplumbilimci, ruhbilimci, düşünür ve ozanın ürünü niteliğini taşımakta, okurundan da benzer zenginlikleri talep etmektedir. Politikanın bir patoloji gölü içinde değerlendirildiği bu yapıtta, toplum bir zihinsel etkinlik olarak ele alınmakta, yazar kitle (ya da grup) kavramıyla “kitle simgesi” arasında gidip gelmektedir.

Canetti’nin bütün yapıtları, okurdan çok şey ister. Kate O’Brien, tanımlanmasını olanaksız bulduğu, dev bir fabl olarak değerlendirdiği *Körleşme* ile ilgili bir yazısında, “Yazar bizden çok şey istiyor;” diyor. “...Swift ve Joyce biraz daha insaflıydı, ve ikisinin de diyebiliriz ki tinsel bağlamda kendilerini kurtarmadıkları zayıflıklıkları vardı. Canetti’de bunların hiçbiri yok. Tanrı yok, hiçbir dinbilimden hiçbir tanrı yok; ışık yok. Yalnızca başköşeye kurulmuş değersizlik ve kendi kendini yoketmek üzere soylu bir havayla uçup duran mantık var. Kaldırabilmeyi başaramadığımız, tahammül edemediğimiz çılgın, muhteşem bir yapıt... kabullenmemekte haklı olduğumuz, ama dehasını ya da haklılığını yokumsamaya cesaret edemediğimiz bir yapıt...”

Marion E. Wiley de, 1977 yılında Çağdaş Dil Demeğinde yaptığı bir konuşmada şu görüşlere yer vermişti: “Düşünceye dayalı yazıların çoğu gibi Canetti’nin metinleri de okurun konu üzerinde yoğunlaşmasını gerektiriyor, dolayısıyla, sıradan

kitap okuruna çekici gelmiyor... Yazıları daha çok Canetti'nin gözlemlerine tepki gösteren ve bunun sonucu olarak kişisel bir görüş geliştiren çözümleyici okura sesleniyor. Zaten yazar da bu toplamsal tarzda, fikirlerini, temel düşüncelerine ve başkaları üzerindeki gözlemlerine bir yanıt olarak geliştirerek yazıyor..."

Bu görüşler çerçevesinde, *Körleşme*'nin Türkçede ilk yayımlandığı seksenli yıllarda ve de belki hâlâ kitabı "fırlatıp atmak" isteyecek kadar itici bulan ve bu duygularını rahatça açıklayanları anlayışla karşılamak gerek.

Şunu da belirtmek gerekir ki, bu görüşler, Canetti'nin bütün yapıtları için geçerli. Dolayısıyla, "dehayı ve haklılığı yokumsamaya cesaret edenler" bu kitabı da şimdiden ellerinden bırakabilirler.

Eleştirmenler, yirminci yüzyıl Avrupa'sının toplumsal ikliminden müthiş rahatsız olan ve "bütün duyumları hassas bir şekilde çağdaş dünyanın en önemli sorunlarına ayarlanmış bulunan" Canetti'nin okuru yepyeni bir düşünce alanına "saldığı" ve her şeyden değerli bulduğu sözcüklerle felsefecilerin yapması gereken şeyi gerçekleştirdiği görüşünde birleşiyorlar. Gerçekten de sözcükler çok önemli onun için. Uzun bir hazırlık döneminin ardından on bir yılda tamamladığı *Kitle ve Güç*'ün kafasında biçimlendirilmesi, yazılması sürecinde düştüğü notlardan oluşan *Die Provinz des Menschen* adlı kitabında topladığı notlardan birkaçını çevirmeye çalışalım:

İnsanoğlu, bir maddecilik felsefesi ortaya çıkarmak için kaç tane nesne üretmek zorunda kaldı.

İnsanoğlu, ölümsüzlüğü umursadığı ölçüde — (onun) içinde boğulmadığı sürece ölümsüz.

Bir insanın adının harfleri, sanki dünya onlardan oluşmuşçasına ölümcül bir büyü taşıyor. İnsanın aklı, adların olmadığı bir dünyayı alır mı?

Ölümsüzlük şehvetine tutulmuş iki kişi arasında bir anlaşmazlık: biri süreklilik istiyor, diğeri dönem dönem geri dönmek.

Ün, doğası gereği bir aldatmacadır. Bazen bakarsınız, ardında bir şeyler varmış meğer. Ne büyük sürpriz!

Gene notlardan oluşan Das Geheimherz der Uhr'dan:

Müzikte, sözcükler — genellikle yürüyen sözcükler yüzer. Sözcüklerin hızını, yollarını, duraklarını, istasyonlarını çok severim; akmalarına güvensizlik duyarım.

Onun sözcükleri okurun egosunu şişirmeye yarıyor; bunun dışında, anlamsızlar.

Yemekte bayana hayvanların dilini anlamak ister mi diye sordum. Hayır, istemiyordu. Neden istemediğini sorduğumda, biraz duraksadı ve sonra dedi ki: Korkmasınlar diye.

Daha kısa, daha kısa, her şeyi söyleyen tek bir hece kalıncaya dek.

Ama yazmaya oturduğu kitap, asıl kitap Karamazovlar'dan daha uzun.

Daha kısa, daha kısa... Hepsi kısa, ama şaşırtıcı, düşündürücü tümceler. Aslında, ana dili Almancada yazan yazarın bu notları ve sözcüklerin, düşünceler

kadar önem taşıdığı diğer “yoğunlaştırılmış” metinleri, Germen dilleri dışında bir dile çevrilmemeli belki de. Ama hiçbir neden, Canetti’den tümüyle yoksun bırakılmamızı haklı çıkaramaz.

3 Ciltten oluşan özyaşamöyküleri ve *Körleşme*’den sonra yayımlanan *Kulakmisafiri* (Elli Karakter) de böyle yoğun metinlerden oluşuyor. Platon’un ve Aristoteles’in öğrencisi, İÖ 322’de Lykeion’un başına geçen Yunan filozof Theophrastos’un, *Halkların Karakterleri* kadar eski bir yazınsal biçime dönercesine —ama kuşkusuz ondan daha yoğun— betimlediği elli ayrı kişiliği ya da tipi çiziyor. Canetti’nin bir bilim dalında eğitim görmüş olması bu kitabında da kendini gösteriyor. Herhangi bir ahlâksal yargıya varmıyor yazar, olguları konuşturuyor. Okur, bilimsel bilgi veren kullanma kitaplarında zaman zaman görülebilecek basit bir dille yazılmış bir tarifname, bir broşür okuyormuş duygusuna kapılıyor. Karakterlerin kişisel adları yok, hatta, adları da yok, yalnızca yazar tarafından yaratılmış garip başlıklar var. Kişilerin cinsiyetleri verilmiş. Tek tek şekilleri çizilmiş, duvara asılmış birer numune bunlar.

Kulakmisafiri’nin, elli sabit fikirlinin hızlı kalem darbeleriyle çizilmiş portrelerinden oluştuğu söylenebilir. Canetti’nin bu yapıtı, yirmili yaşlarında yazmayı tasarladığı ve delileri anlatan roman dizisinin imbikten geçirilmiş kısacık bir özetini andırıyor. *Körleşme*’de sabit fikirleri ya da fikirlileri gözlemleme ve betimleme ustası olarak karşımıza çıkan Canetti, bu kez başka bir dünyada farklı ve de sabit fikirli insanların, kapsüller içinde yaşayan insanların hayal ya da kuruntularıyla yarattıkları dünyaları anlatıyor bize. Hatta diyebiliriz ki,

romanındaki Kien'in körleşmesi, Therese ve Pfaff'ın paranoyası üzerine yeni çeşitlemeler sunuyor okura. *Körleşme*, yazarın ilk düşündüğü sekiz ciltlik bir romanlar dizisi olsaydı, bu elli karakteri olaylar zincirleri içinde tanıyacaktık belki de.

Metinler kısa, yalın, dolaysız, ama olgular müthiş olağandışı. Canetti, gözün algılayabileceği herhangi bir durumdaki gizilgücü kavrarken ve bilinenin ardında akıllardan geçmeyi bulup çıkarırken, bilimle sanat arasındaki benzerliği daha da ileri noktalara taşıyor bu yapıtında. Bir Gogol hayranı olan yazarın bu portrelerinde belki de yoğunlaştırmanın bir aracı olarak kullandığı aşırılıklar ve abartmalar, büyük Rus yazarının bazı betimlemelerini anımsatıyor. Bu aşırılıklar ortasında okur, anlatılanlara inandığını farkedince şaşırıyor adeta. Bu şaşkınlık, yazarın bu olağandışı, gerçeküstü betimlemeyi çok olağan, yalın, şaşırtmacalardan uzak bir biçimde aktarışından kaynaklanıyor. Idris Parry, *Times* yazın ekindeki bir yazısında şöyle diyor: (Bu tür yazarları) "...okurken, her zaman için var olmuş bulunan ancak o ana dek farketmediğimiz titreşimlerin varlığının bilincine varırız. Canetti gibi yazarları, bu titreşimleri bize farketiren, yeni bulunmuş ve adına yazar denilmiş duyarlık aygıtları olarak görüyorum."

Sonuçta, tıpkı Theophrastos'un, daha sonra Bruyer'in yapıtı gibi hepimizin, içinde yaşadığımız toplumun ürünleri olduğumuzu —romanındaki açıklıkta değilse de— hissettiriyor Canetti. Onun diğer yazarlardan farkı, geleneksel kişilikleri anlatmak yerine yeni, baştan yaratılmış ve de "bozulmuş" karakterleri çizmek belki de. Yukarıda birkaç küçük tümcesini aktardığımız notlarının bir başka sayfa-

sında varlığı ya da kişiliği durağan bir oluş olarak tanımlayan, bir insanın herhangi bir değişikliği ya da bir durumu, yalnızca kendi bakış açısından algıladığını öne süren yazar, bu savını bu kitabında kanıtlıyor sanki.

Kulakmisafiri'ndeki karakterlerin pek azı hemen ve de kolayca anlaşılabilir nitelikte. Pek az başlık, onu izleyen metin ya da anlatılan karakter hakkında okura ipucu verebiliyor. Hatta, "Kör" "Kulakmisafiri" gibi anlaşılması kolay ya da yerleşik sözcüklerden oluşan başlıklar da metinle beklenen bağlantıyı hemen kurabilen, okura anlama kolaylığı sunan başlıklar değil. Tıpkı, karakterler gibi bunların nitelermeleri ya da başlıkları da, tümüyle yazarın yarattığı kavramlardan oluşuyor. (Kitabın Türkçeye çevrilmesi sürecinde, bu başlıkları dilimizde yerleşmiş deyimlerle karşılamak olanaklıydı belki ama bunun, metinlerin kolay anlaşılmasını sağlamayacağı, tersine kolay başlıkları izleyen metinlerin okurda düş kırıklığı yaratacağı, karakterleri daha da anlaşılmaz kılacağı, metinle başlık arasında büyük bir uyumsuzluk yaratacağı düşünüldü. Elbet daha da önemlisi, böyle bir çabaya girişmek, Canetti'ye büyük bir ihanet olacaktı. Dolayısıyla başlıklar, Almancadan İngilizceye çevrilirken yapıldığı gibi Türkçeye de sözcük anlamlarıyla aktarıldı.)

Yazarın bu kitabının anlaşılmasındaki zorluk, belki de metinlerin basit oluşlarında yatmakta. Okur, ilk elde metni hemen anladığını, garip bir gerçekliği kavradığını sanıyor, ama bu gerçekliği tekrar dile getirmekte aynı kolaylıkla karşılaşmıyor. Metinlerin bir başka özelliği de "bir kürsüden okunuyormuş" hissi vermeleri. "Şu şöyledir, bu böyledir, iki kere iki dördür..." gibi. Metni anladığınızdan emin, okumayı

sürdürüyorsunuz, ne anladığınızı çıkarmaya vakit kalmadan, hemen hemen her metinde sizi olduğunuz yere çivileyen, ya da baştan okumaya, durup düşünmeye iten, gidip bu konuda başka şeyler okumaya, araştırmaya yönelten bir son tümceyle, bir ışıkla karşılaşıyorsunuz. Son tümceler, belki de okura en çok yardımcı olan söylemlerden oluşuyor. Sonuç olarak betimlenen kişilikler, özelliklerinin sıralanmasıyla değil, fikirlerin yarattığı imgelerle çiziliyorlar. Şunu da belirtmek gerekir ki, Canetti'nin bu kitabı yalnızca ciddi, katı, kesin kişiliklerin betimlendiği derin metinleri içeren bir yapıt olarak değil, gerçekliği, gerçeküstüye dönüştüren, açıkça görülmeyen ama her satırda kendini hissettiren eşsiz bir mizah örneği olarak yazın tarihinde yerini almıştır.

Bu küçücük kitap yaklaşık bir yıl önce elime geçti. Bu bir yıl, bana Canetti'nin okumadığım yapıtlarını okuma fırsatı, diğer yapıtlarını da Türkçeye çevirme isteği ve cesareti veren bir süreç oldu. Yalnızca başlıkların çevrilmesinde Almanca aslından yararlanmaya çalıştım. Bana bu konuda yardımcı olan değerli düşün adamı İsmet Zeki Eyüboğlu'na, Dr. Güzi Plakolm Akören'e (Viyan'a Ün. Gazetecilik Bölümü), Canetti üzerine yazılmış makaleleri sağlayan Amerikan Kütüphanesi'ne, sonsuz soru ve dileklerimi sabırla ve güleryüzle karşılayan Alman Kültür Merkezi Kütüphane sorumlusu Beate Cochlovius'a, Canetti ve/veya yapıtları üzerine yazılmış her şeyi okuma açlığını doyurmama yardımcı olmak üzere bazı Almanca metinleri severek Türkçeye çeviren Aylın Gergin'e, bir de, beni zaman zaman evde yok sayarak rahat çalışmama olanak veren oğlum Necmi'ye teşekkür ediyorum.

KRALYAPICININ görkemli bir havası vardır, yükümlülüğünün neleri gerektirdiğinin bilincindedir bu kadın, ve konuklarına çok iyi davranmakla, onları çok iyi ağırlamakla ünlüdür. Davranışında konukseverlikten de öte, farklı bir hava vardır ve herkes, ufukta özel bir şeylerin görüldüğünü hisseder. Bu kez neyi ortaya atacağım hemencecik söylemez kadın; bu da gerilimi körükler, merakları arttırır. En azından bir kral olmalıdır bu, daha aşağısını asla sunmayacak, mutlaka ve mutlaka yeni bir kral ilân edecektir. Uzun boylu, enine boyuna bir kadındır bu ve ceplerinde, bitmez tükenmez bir azarlamalar stoku bulundurmaktadır. Kendilerine yukarıdan bakacağı kimseleri, küçücük hareketlerinden anında saptayıverir ve onları, henüz ilân etmediği kraldan uzak tutar. Bu kadın, kralın yakın çevresini, onun şakşakçılarını da bir görüşte tanıyıverir, bunların mesleklerinde ilerlemeleri için gerekeni büyük bir ustalıkla yapmayı bilir; bilir ve bu kimseleri her türden şakşaklama için kullanır. Taşkınlık noktasına gelinceye

dek adım adım ilerleyişini, katmerli bir çiçek gibi açılıverecek duruma gelmeye hazırlanışını ve bu işi nasıl yaptığını hissedebilirsiniz. Haşin bir kadındır kralyapıcı; gerekli oldukları anda ortaya çıkmayan dilencileri hor görür. Kralın ilân edilmesi anında, bir yığın dilenciyle birlikte saygılarını sunar. Sonra evindeki bütün kapılar ardına dek açılır; ev, bir saraya dönüşür, melekler ilâhi söyler, rahipler kutsama işlerini yürütürken, kadın, yeni giysileri içinde, Tanrıdan bir telgraf okur ve utku, heyecan ve taşkınlık içinde kralı ilân eder.

Bu kadını unutulmuş krallarla görmek çok dokunur insana; o, krallarını hiç unutmaz, içlerinden en kötü sâbıkları bile defterden silmez, onlara yazar, uygun küçük armağanlar gönderir, yapacak iş bulur, ve kral olmanın onuru tarihe karıştığında, bu onuru hâlâ anımsayan tek kişi, odur. Büyük günlerde, birlikte saygılarını sunduğu dilenciler arasında, bir iki eski kral bulabilirsiniz.

ADYALAYICI neyin iyi olduğunu bilir, bin kilometre uzaktan kokusunu alır ve yalamayı tasarladığı adın yanına yaklaşmak için elinden geleni ardına koymaz. Günümüzde, bu iş otomobil ya da uçak sayesinde iş olmaktan çıkmıştır, pek öyle zahmetli değildir, ama şunu da söylemek gerekir ki, zahmetli olsaydı da adam her türlü cefayı göze almaya dünden hazır olacaktı. İştahı, gazeteleri okuduğunda kabırır, gazeteye geçmemiş şeyler, bu adamı hiç mi hiç ilgilendirmez. Bir isim gazetelerde sıkça görüldüğünde, ya da hatta diyelim manşete çıktığında, dayanılmaz bir açlık nöbetine tutulur ve ardına bakmadan işe koyulur. Bu seyahat için yeterli parası varsa, mesele yoktur; ama cebi boşsa, ödünç alır, ve borcunu muazzam amacının utkusuyla öder. O konuda konuşurken, müthiş bir izlenim bırakır. "N.N. yi yalamak zorundaydım," dediğinde, keşiften dönmüş bir Kuzey Kutbu kaşifi konuşuyor sanırsınız.

Ani baskınlar yapmayı iyi becerir, ister başkasının sözlerini aktarıyor, ister kendisi bir şeyler söylüyor olsun, sanki, o anda ortadan yok oluverecekmiş havasıyla konuşur. Adları öyle bir pohpohlar ki, onlara ulaşma isteğinin insanı susuzluktan öldüreceği izlenimini verir, bütün dünya bir çöl ve bu adlar çöldeki kuyulardır sanki. Bu durumda, önce zamanlarının olmadığından uzun uzun yakınsalar da adyalayıcıyı kabul etmeye razı olurlar. Hatta belki, bu adların adamı biraz da sabırsızlıkla bekledikleri bile söylenebilir. En iyi parçalarını önüne sererler, onları —yalnızca onları— iyicene yıkarlar, cilalar, pırıl pırıl yaparlar. Adyalayıcı ortaya çıkar, anında gözleri kamaşır. Bu arada şehveti artmıştır, adam bunu gizlemez. Küstahça yürür, ve adı yakalar. Her bir köşe bucağını güzelce yalar, yalar; sonra bir de resmini çeker. Söyleyecek hiçbir şeyi yoktur, belki kulağa saygı sözleri gibi gelen bir şeyler kekeler, ama kimse ciddiye almaz bu sözleri. Adamın yalnız ve yalnız dilinin temasıyla ilgilendiğini, başka hiçbir şeyi umursamadığını bilirler çünkü. Sonradan, dilini koskocaman sarkıtarak "Bizzat kendi dilimle..." diye açıklar, ve daha önce hiçbir ada nasip olmamış bir huşu ile karşılanır.

ARZEDİCİNİN çantasında, tasarıları, ricaları, başvuruları, çizim ve şekilleri, rakamları bulunmaktadır. Onları avucunun içi gibi bilir bu adam. O, anasından doğmamış, bu çantanın içinden, hazır bir ürün olarak yaşamın ortasına fırlamıştır. Hiçbir zaman bir rahme düşmemiştir o, hiçbir ana onu karnında taşımamıştır; okumayı ve sayı saymayı ezelden beri bilmektedir. Adam, hiçbir zaman harika çocuk olmamıştır, çünkü hiçbir zaman çocuk olmamıştır. Yaşlanmaz, çünkü hiçbir zaman daha genç değildi: plânlamasında yıl diye bir şey yoktur. Dakiktir ama bunun farkında bile değildir. Asla erken davranmaz, asla geç kalmaz, ama saati sorarsanız, böylesine büyük bir aptallık olmaz anlamında başını sarkaç hareketiyle iki yana sallar.

Arzedişi nedensizmiş, asılsızmış, farketmez. Geçerli bir neden için imza söz konusu oldu mu, her zaman için gösterecek birkaç tane bulur, bunlara bak-

mak, incelemek serbesttir. Onları nasıl elde ettiği sırdır, ağzını açmaz, kendine özgü yöntemleri vardır. Sabırlıdır, ve yıllardır aynı şeyleri arzedegelmektedir. Çantası tıklım tıklımdır, çeşit, bellidir. Aynı şeyi ikinci kez ortaya attuğını kimse farketmez, çünkü birincisi çok uzun zaman önce arzedilmiştir. Her şeyi anımsar, çünkü onu yanından hiç ayırmaz. Bir arzedici olarak, asla hiçbir şeyden vazgeçmemek kişiliğinin bir parçasıdır. İkna etme konusunda çok ısrarlıdır. Söz konusu kişi kendisini iyice anlamadığı sürece, kimsenin imza atmasına izin vermez. Hep isimler aramaktadır, ama onları tümüyle ister; biri onun çantasına girdi mi, artık orada kalacaktır. Çantasından kaçanları horgörür, çok azı bunu başarır. Bu insanları, gözdağı vermede örnek olarak gösterir ve arzetmeye devam eder.

Kendisinin bundan hiçbir çıkarı yoktur, her şeyi bedavaya yapmaktadır. Kendisi için hiçbir şeye gereksinimi olmadığını hep belli eder ve kimsenin ona bir fincan kahve ısmarlamasına bile izin vermez. Bazen bir başka arzedici onu çağırır. İkiz gibidirler, ama adları farklıdır. Birlikte çıkıp gittiklerinde, hangisinin buraya ilk gelen olduğunu çıkaramazsınız. Belki de bunlar, önünde sonunda kökenlerine ulaşıyor, ve belli bir arzetme döneminden sonra yumurtaya dönüşüyorlardır.

GERİ aldığı armağanlarla yaşar bu kadın. Bir armağanı asla unutmaz. Hepsini bilir, her birinin nerede olduğunu hep anımsar. Kendineveren, armağan bulmak için bütün alanları tarar ve her zaman gerekli, uygun bahaneleri bulur. Âşinası olmadığı evlere girmekten hoşlanır, burada da kendisinden gelmiş bir armağan bulmayı umut etmektedir. Kadının armağanları geri alabilmesi için solmuş çiçekler bile yeniden açar.

Nasıl olmuş da bu kadar çok armağan vermiştir ve nasıl olmuştur da bunları daha önce geri alamamıştır. Her şeyi unutan bu kadın, armağanları asla unutmaz, tek sorunu, yenip bitirilmiş armağanlar konusudur. Kadın ortaya çıkıp da her şeyin tüketilmiş olduğunu görünce müthiş üzülür. Böyle durumlarda, oturur kalır. Düşüncelidir, şaşkındır, bu geldiği yerde mutlaka bir şeylerin bulunması gerektiği düşüncesiyle, hafızasını yoklar. Çaktırmadan göz ucuyla sağa sola bakınır, nazik bir kadındır çünkü, yalnızca birşey giz-

lenmiş olabilir mi diye düşünmektedir. Özellikle mutfaklara girmeye bayılır. Çöp kutularına bir göz atar, işte yüreği hopladı, işte burada, portakallarının kabuklarını keşfetti. Ah keşke daha sonra getirmiş olsaydı portakalları ya da almak için daha önce gelmiş olsaydı...

"Çaydanlığım!" der ve alır. "Eşarbım! Çiçeklerim! Bluzum!" Eğer armağanı almış olan bluzu giyiyorsa, kadın giysiyi denemek istediğini söyler, izin ister, döne döne ve de uzun uzun aynaya bakarak kendisini hayran hayran seyretmeyi de ihmal etmezsiniz bluz sırtında, çıkar gider.

Peki alıcıların, verdiği armağanları kendi ayaklarıyla geri getirmelerini beklemez mi? Hayır, onları kendi elleriyle almayı yeğler. Peki, önüne geleni alır mı? Hayır, yalnızca kendi armağanları onu ilgilendirir. Onlara mim koyar, ister. Bunlar, ona aittir. Ama neden verir öyleyse? Geri almak için. Geri alsın diye vermiştir onları.

BİR başkasının duygularını rencide edecek hiçbir şeyi kendine saklamaz bu adam. Etekleri zil çala çala koşar, çaktırmadan diğer arabozuculardan malzeme toplar. Bazen kıyasıya bir yarıştı bu. Gerçi herkes aynı start çizgisinden yola çıkmaz ama, adam o anda diğerlerinin ne kadar yakınında olduğunu his-seder ve dev adımlarla onları sollar. Çok hızlı konuşur, söyledikleri sırdır. Onun bildiğini kimse öğrenmemeli, duymamalıdır. Minnet bekler karşı-sındakinden, çünkü bir ayrıcalık tanımaktadır. "Yal-nızca sana söylüyorum. Yalnızca seni ilgilendirir bu." Fitneci, bir işin tehlikede olduğu durumları iyi bilir. Çok hızlı hareket ettiğinden —çok acelesi vardır çünkü— iş, yolda giderken tehlikeye girer. Gideceği yere varır, her şey emniyetli ve kesindir. "İşten atı-lıyorsun." Kurbanın yüzü kireç gibi olur. "Ne za-man?" diye sorar. Ve "Nasıl olur?" der. "Kimse bana bir şey söylemedi." "Gizli tutuluyor. Sana son anda söyleyecekler. Seni uyarmak zorundayım. Ama beni

ele verme." Bunları söyledikten sonra, ele verilmesi halinde olabilecek korkunç şeyler konusunda ayrıntılı bir nutuk çeker. Kurban içinde bulunduğu tehlikeyi tam anlamıyla kavrayamadan, yeterince ölçüp biçmeden, bu arabozucuya, bu en yakın dostuna acı-maya başlar.

Fitneci, öfke anında ağza gelmiş ve söylenmiş hiçbir hakareti duymazdan gelemez. Bu hakaretin, hakarete uğrayana ulaşmasını sağlamak onun baş görevidir. Övgüleri taşıma konusunda pek o kadar titiz değildir, ama iyi niyetini göstermek için arada sırada bu işi de yapmaya zorlar kendini. Böyle durumlarda hiç acele etmez, sallana sallana gider, gayet ağırdan alır. Övgü, dilinde lezzetsiz bir zehir gibi yatmaktadır. Tükürmeden önce, boğuluyormuş sanır kendini. Sonunda döker dilini, konuşur, ama bir baki-re gibidir o anda, karşısındaki erkeğin çıplaklığından çekiniyormuş sanırsınız konuşurken.

Bunun dışında ne utanç tanır ne de tatsız bir duygu. "Kendini savunmak zorundasın. Bir şeyler yapmalısın! Eli kolu bağlı kalamazsın!" Kurbanı öğüt vermeye bayılır. Başka hiçbir neden yoksa bile, tebligatın daha uzun sürmesini sağlaması açısından sever nutuk çekmeyi. Tavsiyeleri, kurbanının korku-sunu büyüteç altında gösterecek türdendir. Eh, ne de olsa, arabozucu için önemli olan diğer insanların kendisine olan güvenidir, bu güven olmasa yaşayamaz.

GÖZYAŞICI her gün sinemaya gider. Her seferinde ille de yeni bir şey olması gerekmez, eski filmler de ilgisini çekmektedir, yeter ki, amaçlarına ulaşsınlar, ve adamdandır, pırıl pırıl ve de lokur lokur yaşlar dökülsün. Karanlıkta otursunuz, kimse sizi görmez, siz, amacın gerçekleşmesini beklersiniz. Dünya soğuktur, kalpsizdir, ve insan, yanaklarında ılık ıslaklığı hissetmeksizin yaşayamazdır. Yaşlar dökülmeye başladığı anda, kendinizi iyi hissedersiniz, kımıltısız duruyorsunuzdur, tek bir kasınızı oynatmazsınız, mendilinizle hiçbir şeyi silmeyi düşleyemezsiniz bile, her bir gözyaşı, ılıkliğini son zerresine kadar bahşetmelidir. Artık ağza mı ulaşır, çeneye mi, yoksa boğazı sıyrarak ta göğse mi iner... Ne olursa — adam minnet duyguları içinde kendini tutar ve ancak iyice ıslandıktan, gözyaşlarına boğulduktan sonra yerinden kalkar.

Gözyaşıcının işleri, her zaman böyle tıkrında değildi, yalnız ve yalnız kendi karayazgısının eline baktığı günler de oldu geçmişte, talihsizliğin başa gelmeyip de, onu beklettiği dönemlerde, çoğu kez

kaskatı kesilip ölecekmiş gibi hissetmişti kendini. Kararsız adımlarla yaşamda döndü dolandı, bir şeyler yitirsin, incinsin, onulmaz bir derde düşsün, üzülsün diye arandı durdu. Bazen, bayağı heyecanlı bir deneyime gireceği anda, kolu bacağı zevkten tutmaz oluyordu. Ama sonra —adam tam da işi pişirdiğini sandığı anda— hiçbir şey olmuyordu, yeterinden fazla zaman yitirmiş oluyor, yeni bir fırsat aranmaya başlıyor, beklentilerini önüne koyup albaştan etmeye hazırlanmak durumunda kalıyordu.

Bu dünyada hiç kimsenin kendi yaşamında, lâıyk olduğu ya da hak ettiği mutsuzluktan yeterince pay almadığını anlayıncaya dek pek çok düş kırıklığı yaşadı gözyaşıcı. Her yolu denedi, gözyaşı veren türden sevinçlerden yararlanmaya bile kalktı. Ancak, bu alanda mürekkep yalamış herkes, sevinç gözyaşlarının pek uzun sürmediğini bilir. Bunlar, bazen görüldüğü üzere gözleri doldursalar bile akma durumuna geçmezler. Etkilerinin kalıcılığına gelince, bundan söz etmek bile abestir. Öfke ya da kızgınlığın da pek üretken olmadığı görülmüştür. Ele avuca gelebilecek tek bir göz sulandırma nedeni vardır: Yitirmek. Bu grupta da, yerine konulması olanaksız kayıplar, tüm diğer kayıplara tercih edilir. Hele yitirmeyi hak etmeyen insanların başına gelen kayıplara diyecek yoktur.

Gözyaşıcının uzun bir çıracılık geçmişi vardır ama şu anda bir kıdemli ustadır. Kendisine lâıyk görülme-yeni, başkalarından alır. Bu insanlar onu hiç ilgilendirmiyorsa, o garip, uzak, güzel, masum etki ilâ-nihaiye artar. Ama kendisi hiçbir zarara uğramaz. Si-nemadan çıkar, sakın bir şekilde evine gider. Burada her şey her zamanki gibidir, hiçbir kaygısı yoktur, ve ertesi gün, ona dert tasa getirmeyecektir.

KÖR adam doğuştan kör değildir, ama az bir çabayla kör haline gelmiştir. Bir fotoğraf makinası vardır bunun, her yere taşır, ve gözlerini kapalı tutmaya düpedüz bayılır. Uykudaymış gibi dolaşır, şu ana dek hiç, ama hiçbir şey görmüş değildir, ama deklanşöre basıp durmaktadır. Çünkü her şey aynı küçüklükte, aynı büyüklükte, hep diktörtgen şeklinde, sıra sıra, kesilmiş, adlandırılmış, numaralanmış, kâğıda basılmış, ve örneklenmiş olarak yan yana dizildi mi, nasıl olsa onları çok daha iyi göreceksinizdir.

Kör adam, herhangi bir şeyi önceden gözden geçirme ya da görme zahmetine katlanmaz. Görmüş olabileceği şeyleri toplar, onları yığar, ve bunlar pulmuş gibi zevkle izler. Fotoğraf makinası var diye bütün dünyayı dolaşır, ona göre hiçbir şey ulaşamayacak kadar uzak, yeterinden fazla parlak, ya da aşırı garip değildir — kamerasına alır onu. Der ki:

"Ben oradaydım," ve orayı parmağıyla gösterir. Gösteremeyeceği bir şeyse, nereye gittiğini bilemez ki, dünya karmaşıktır, egzotiktir, zengindir, bütün bunları kim aklında tutabilir?

Kör adam, resmi çekilmemiş hiçbir şeye inanmaz. Herkes çene çalar, böbürlenir, atar tutarlar, onun parolası şudur: Fotoğrafları çıkarın! İşte o zaman adamın neyi görüp neyi görmediğini anlarsınız. Ancak o zaman elinizde tutarsınız, parmağınızı üzerine koyarsınız... Ancak o zaman dereyi görmeden anlamsız anlamsız lâflar gevelemek yerine sakın sakın gözlerinizi açarsınız. Hayatta her şeyin bir nedeni vardır. Her şeyin fazlası zarardır, gözlerinizi, bakışlarınızı fotoğraflara saklayın.

Kör adam fotoğraflarının büyütölmüşünü duvara yansıtmaya ve arkadaşlarına gösteri ziyafeti çekmeye bayılır. Böylesi bir festival, iki ya da üç saat sürer. Sessizlikle, açıklamalar, belirlemeler, yorumlar, öneriler ve şakalarla dolu saatler... Bir şey ters olduğunda şenlik vardır, bir resmin ikinci baskı yapıp yanlışlıkla tekrar gösterildiği anlaşıldığında alkış! Resimler büyük olup da gösteri istenilen uzunlukta sürdüğünde, insanın kendisini ne denli iyi hissettiğini çıkarmak güçtür. Sonunda, koca seyahatin bir an bile görmemiş, şaşmaz körlüğünün ödölü... Açın, açın gözlerinizi, şimdi görebilirsiniz, şimdi görme zamanı, demek oraya gitmişsiniz, şimdi bunu kanıtlamak zorundasınız.

Kör adam, bu kanıtlama işini başkalarının da yapabilmesine üzölür, ama kendisi daha iyi kanıtlar.

ÇOKBİLMİŞ aldığından fazlasını verir. Herkesten daha çok bilir ve herkesten daha fazla şeyi vardır. Soyguncunun çuvalını öyle bir doldurur ki, adam yükün altında çöker, yere yapışır. Bunun üzerine çokbilmiş yükünü aşağılara taşımasına yardım eder. Sonra kapıyı gösterir ve tehlikelere karşı onu uyarır.

Çokbilmiş, uzmanlarla kılı kırk yararak, büyük bir dikkat ve de özenle konuşur. Hepsine de önerilerde bulunur, akıl verir. Bilmediği bir şey var mıdır, o hepsinden daha fazla şey bilir. Okumaya nerden vakit bulur, kimse anlamaz, hem, günümüzde bir insan her şeyi okuyabilir mi? O, bunu yapabilir, yapamazsa da uykusundayken akar bilgiler, hafızası, hava sızdırmaz, hiçbir şey sızdırmaz bir torba gibidir. "Biliyorum," demez, çünkü çok daha fazlasını biliyordur, ama anında, bildiği o fazla şeyi söyler, havadan sudan konuşuyormuşçasına, öylesine, ve de avantajlı ya

da yararlı bir şekilde söyler, kibirli değildir, hatta, alçakgönüllüdür, ama aynı zamanda, aldığından fazlasını verir, gizemli bir şekilde inşa edilmiş bir satma makinası gibidir, deliğinden parayı atıp alacağınızı alırsınız.

Çokbilmiş, bütün çevrelere girer çıkar, aralarında hiçbir ayırım gözetmez. Züppe değildir ve kendini hiç kimseden mahrum bırakmaz. İyilikçibaşı olarak değerlendirilmek istiyor da değildir. Dış görünüşü herhangi bir merak uyandırmaz. Sıradan biri gibi görünür her zaman, pusuya yatmaz, tıpkı herhangi biri gibi yürür, ayağa dikilir, herkes gibi oturur ve döner. Bazıları onu zıp zıp ilerleyen bir kuş olarak görürler, öyle büyükçe bir kuş da değildir o bu insanlara göre. Bir şey alırken gülümser, ama verirken müthiş ciddidir. Kulakları sivridir ve hafiften öne eğiktir. Dilini güzelce gizler, ne söylese, gizli bir dille söyler.

Çokbilmiş artık hiç kimseyle konuşmuyorsa, konuşmayı kesivermişse, insanlar onun uyumakta olduğunu bilmektedir. Bu durumda artık duymuyordur, bu durumda durmadan dinlenmeden vermektedir, bu durumda asla ve kat'a hiç birşey almamaktadır, bu durumda mutludur.

DARKOKLAYIŞLI kokulardan uzak duran bir kadındır, kendini büzer ve onlardan sakınır. Kapıları açarken tedbirlidir, bir eşiğin önüne geldiğinde, atlamadan önce duraksar. Atlayacak olur, geri çekilir, bir süre orda öyle durur, burnunun tek deliğiyle koklar, diğer deliği bu işe karıştırmaz. Bilinmeyen boşluğa parmağını daldırır, sonra parmağı burnuna götürür. Sonra, o parmakla burun deliklerinden birini kapatır ve diğeriyle koklar. Anında bayılıp gitmemişse, birazcık bekler. Sonra bacaklarından birini, enlemesine eşiğe yerleştirir, ama öteki ayağı dışarda tutar. Bu işi başarması uzun sürmeyecektir, tam geçti geçecek durumdayken, aklına son bir sınama yöntemi gelir. Ayak parmaklarının ucunda dikilir, bir daha koklar. Eğer koku şimdi değişmemişse, tamam, şaşırtıcı bir durumla karşılaşmayacak demektir, bu durumda diğer bacağı da tehlikeye atar. İçerde duruyor şimdi. Geçmekle kendisini koruyabileceği kapı, apaçık durmaktadır.

Darkoklayışlı nerde olursa olsun, soyutlanmış gibidir, çevresinde bir tedbir tabakası bulunmaktadır; başkaları otururken giysilerinin buruşmamasına falan

dikkat ederler, buna karşı önlem alırlar, işte bu kadın da aynı şekilde, tecrit tabakasına bir şey olmasın diye gerekli önlemi alır. Pattadak kulakları delebilecek ani cümlelerden ödü patlar, insanlarla yavaş sesle konuşur ve yanıtların da aynı tonda verilmesini bekler. Hiç kimseye karşı ilk adımı atmaz, bir kenarda tek başına durur, durur ve başkaları ne yapıyor, onu gözler. Onlardan ayrılmış, tecrit edilmiş olarak, sürekli, hiç durmadan onlarla dansediyormuş gibidir. Aradaki mesafe aynı kalır, herhangi bir yaklaşma hareketini, hele hele dokunma eylemini nasıl savuşturacağını bilir.

Mevsim kış olduğu sürece, burunsuz dışarlarda durmayı yeğler. Kapıların dışında. Bahar onu kaygılandırır. Çiçekler açacak, kokular yayılmaya başlayacak, ve kadın dayanılmaz acılar çekecektir. Uyanıklık eder, ihtiyatlı davranır, bazı çalılıklardan uzak durur, kendi yolundan, karmaşık yollardan gider. Uzaklarda bir yerde leylaklara burnunu sokmuş bir durumda duyarsız birini gördüğünde resmen hasta olur. Ne yazık ki çekici bir kadındır kendisi, güller hep peşine düşer, kadın ancak şipşak bayılmalarla kendini bunlardan kurtarabilir. Herkes bunu abartılmış bir davranış olarak değerlendirir, kadın damıtılmış suyu düşlerken, hayranları, murdar kokular yayan kafalarını tokuşturur, ve kadını hangi çiçek kokularına dönüştüreceklerine karar vermeye çalışırlar.

Darkoklayışlı, temastan kaçınması nedeniyle soylu olarak görülür. Evlenme teklifleri karşısında ne yapacağını şaşırmış durumdadır. Kendini asacağını söylemiş, böyle bir gözdağı vermiş bulunmaktadır. Ama bunu yapamaz. İpini kesecek olan kurtarıcıyı koklamak durumunda kalma olasılığı vardır ve bunu aklından geçirmeye bile dayanamaz.

MALMÜLKÇÜ her şeylerinin bir arada, el altında olmasından hoşlanır. Yayılmaz bu kadın, olduğu yerde kalır, mallarını göz önünde bulundurmak, her zaman rahatça görebilmek ister. Bir şeyin değerli olması için, büyük olması gerekmez, küçük şeyler de değerlidir, yeter ki daima ve daima el altında olsunlar. Para konusunda tedbirli ve sevecendir bu kadın, onda birinden fazlasını asla harcamaz, geri kalanına da çok iyi bakar. Yok olmasın diye besler parasını. Birazını paracığuna ayırmaksızın asla bir lokma yiyecek ağzına koymaz.

Sofraya otururken, bu malmülkçünün parasının boynuna bir peçete takışını izlemek çok dokunur insana. Kirlenmesini istemez parasının, temiz olmasını arzu eder. Yeni olmayan kâğıt paralar da almıyor değildir. Ama kadının iyi bakımı sayesinde, bu kâğıtlar değişir; ilk günkü gibi pırıl pırıl hale gelirler, ışık saçarlar. Zaman zaman banknotları yanyana bir başka masa üzerine dizer: Büyük bir aile, edebi adabı

yerinde, terbiyeli bir ailedir bunlar şimdi. Onlara adlar takar. Sonra hepsi hâlâ yerli yerinde mi diye bir bir sayar. Terbiyeli terbiyeli yemeklerini yediklerinde, kadın onları yatağa yatırır.

Malmülkçü çekmecelerle yatak arasında minik adımlarla gidip gelir, elinde mutlaka, birinden alıp diğerine koyduğu bir şeyler vardır. Tozbezi gezdirmekten hoşlanır, ama karınca kararınca, nesnelere biraz zaman tanımak gereklidir, değer, zamanla yükselir, çok çok zaman olsaydı ne iyi olurdu. Malmülkçü, sekseninci doğum gününü kutladığında her şeyin değerinin ne olacağını düşler. Fiyatları inceler, oğluna sorar. Oğlu onu ayda bir ziyaret etmektedir. Bu ziyaretler için her şeyi, ziyaretin her bir dakikasını kullanacak şekilde ayarlar, her şeyi hazır eder. Sorulacak ne çok soru vardır, ah... Oğlan kapıdan çıkar çıkmaz aklına gelir hepsi ama... Bu yüzden her şeyi önceden düşünüp taşınmak gerekir.

Malmülkçü, komşularla görüşmez. Bunlar ancak eşiği eskitirler, üstlerine vazife olmadığı halde sağa sola bakınırlar, odaya girdikleri anda bir şey kayboluverir. İstediğin kadar ara, hava alırsın. Herkes hırsız demek istemiyor kadıncağız, hâşâ! Ama nesneler yabancılardan korkar, ve bir şeylerin altına girer. Diyelim iyicene saklanamadılar, eh, çalınmadığını kim bilebilir.

Malmülkçüye mektup da gelir. Kadın mektupları açmadan birkaç gün bekletir. Beklemiş mektubu masanın üzerine önüne yerleştirir ve şimdi artık içinde çok daha fazla şey olduğunu hayal eder. Daha az şey içerdiği korkusunu da duymuyor değildir, ama bu hiç başına gelmediğinden, ve de her şey zamanla yükseldiğinden, bekleyip daha fazla olacağını ve de olduğunu umabilir.

CESETKARABORSACISI zaman zaman bir barda görünür. Yıllardır tanınmaktadır burada, ama sık gelmez. Adamı birkaç ay görmediler mi, merak ederler, azıcık da kaygılanırlar. Her zaman bir uçak şirketi çantası taşır omuzunda. Air France ya da BEA. Çok seyahat ediyordur herhalde, çünkü sık sık, uzun sürelerle ortadan kaybolur. Her seferinde aynı şekilde döner gelir. Kapı ağzında belirir ve sizi temin ederek dağarcığında mutlaka bir şeyler bulunduğunu garanti eden bir havayla orada dikilir. Barı tarar, tanıdıklarını arar. Birini buldu mu, anında ağırbaşlı adımlarla ona doğru yürümeye başlar, selamlar, durur, hiç sesini çıkarmaz. Sonra, yastı, daha doğrusu notalı bir sesle: "Duydunuz mu, N.N. öldü," der. Tanış şaşırıp kalmıştır, çünkü duymamıştır, cesetkaraborsacısı karalara bürünmüştür, bunu da siz ancak verdiği haberdan sonra farketmişsinizdir. "Cenaze yarın." Sizi cenazeye davet eder, törenin nerede yapılacağını anlatır, yerini ayrıntılı ve kesin bir şekilde tarif eder. "Lütfen gel," diye ekler. "Pişman olmayacaksınız."

Sonra oturur, bir içki ısmarlar, sağlığınıza kadeh kaldırır, birkaç söz eder. Nerelerdeydi, söylemez, planları, tasarıları nedir, söylemez. Kalkar, ciddi adımlarla kapıya doğru ilerler, bir kez daha döner, "Yarın on birde," der ve kaybolur.

Böylece bar bar dolaşır, tanışlarını, aynı zamanda ölenin tanışları olan yüzleri arar, yeterinden az kişi bulmak olmaz, kapı kapı dolaşır, onlara cenaze vî şehvetini bulaştırır ve adamları öylesine acması bir şekilde davet eder ki, bazıları, akıllarından hayallerinden bile geçirmediikleri halde, bir sonraki haber kendi cenazelerini bildirecek korkusu içinde cenazeye katılırlar.

ŞÖHRETTETÇİSİ doğumundan bu yana, hiç kimsenin kendisinden daha iyi olamayacağını bilmektedir. Belki daha öncesinden de biliyordu ama, o zamanlar bunu söyleyecek durumda değildi. Şimdi artık hitabet yeteneğini kazanmıştır ve dünyanın ne berbat olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Her gün gazeteleri tarar, yeni isimler aramaktadır. Bunun burda ne işi var, diye bağırır öfkeyle, dün burada değildi! Bu işin içinde bir iş vardır, nasıl olmuştur da biri gazetelerin içine sızmıştır? Adam kâğıdı başparmağıyla işaret parmağı arasına alır, dişlerinin arasına sokar ve ısırır. Bu yeni mal nasıl da kederle ve de acıyla dişler arasına girmeye razı olmaktadır. Ah! Öff! Kâğıt değil, metal sanki!

Bu durum onu çileden çıkarmıştır; adam, meseleyi tahkik eder., Haklıya haklı, haksıza haksız. Aslında umursadığı, ciddiye aldığı tek şey, halktır, kolay kolay kanmayacak, faka bastırılmayacaktır; ayrıca da, o pis ad'a, gününü gösterecektir. Keşfinin ilk

anından itibaren o aşşagılığın her bir kımılısını yakından izlemektedir. İşte şurda saçmalamıştır, söylediği yanlıştır, burada sözcüğü doğru yazmamıştır. Zaten mürekkebi nerde görmüş de yalamıştır? Gerçekten de üniversiteye gitmiş midir, yoksa düpe düz gitmiş numarası mı yapmaktadır? Hem neden hiç evlenmemiştir? Boş vakitlerinde ne yapmaktadır? Nasıl olmuştur da kendisi adını sanını hiç duymamıştır? Bugüne dek köprüünün altından bunca su geçmiştir, yıllardır çıtı çıkmayan bu ad, nerelerdeydi, ha? Adam yaşlıysa, kuşkusuz tiridi çıkmıştır adını gazeteye yazdırana dek; yok eğer gençse, gidip altını değiştirtse iyi olacaktır. Şöhrettestçisi, elindeki bütün başvuru kitaplarını satır satır tarar, ve büyük bir mutluluk içinde, sözkonusu adı hiçbir yerde bulamaz.

Denilebilir ki, Şöhrettestçisi, artık bu sahtekârla yatıp onunla kalkmaktadır, bütün saniyeleri onunla konuşmak, onu düşlemekle geçmektedir. Ad ona kene gibi yapışmış, adamcağızı rahatsız etmektedir; şöhrettestçisi, bu ada istediği iyi hal kâğıdını vermemekte inatla direnmektedir. Evine gelip nihayet kafasını dinlemeye karar verdiğinde, adı bir köşeye fırlatır, ve "Çök bakayım!" buyruğunu verir ayrıca da elindeki kamçıyı havada şaklatarak onu sindirir. Ne var ki, arsız ve kurnaz yeni ad, sabırlıdır, beklemektedir. Garip bir koku salar, ve şöhrettestçisi uyuduğunda, koku, burnunun direğini kırar.

BAZILARININ kısaca güzke diye andığı güzelliikleri, dünyada varolmuş bulunan, var olan ya da var olacak olan bütün güzel şeyler konusunda çok, çok titizdir; bunları saraylarda, müzelerde, tapınak, kilise ve mağaralarda bulur. Uzun süre güzel sayılan bir şeyin, çok uzun süre güzel sayılması nedeniyle az biraz ekşimsi ya da kokmuşumsu hale gelmesi onu rahatsız etmez. Güzel şey, ona göre her zaman için ne idiyse odur; gerçi, her gün yeni güzellikler, yeni güzeller doğmaktadır, her biri kendi çapında güzeldir, ve de hiçbirisi kendi dışındaki güzellerden aşağı değildir ama, her biri de, güzkenin karşısına geçip kendilerine bayılmasını, onlara hayran olmasını bekler. Onu, Rafael'in Hz. Meryem tablosunun, ya da Çıplak Maya'nın önünde, çeşitli açılardan yaklaşarak, türlü uzaklıklarda durup uzun uzun ya da kısa kısa, akla gelen ve gelmeyen şekillerde bakarken ve de onlara arkadan yaklaşmanın olanaksızlığı karşısında üzüntü duyarken görmek insana yeter.

Güzellikleri ya da güzke, hayranlığına ya da aşırı sevgisine halel getirmesi olası sözcükleri ağızına almamaya büyük özen gösterir. Kucağını sonuna dek açar ve dilini yutar, kıyaslama yapmaz, nanemollalık etmez, dönemmiş, stilmiş, gelenekmiş, umursamaz. Güzellik yaratıcısının ne duygular duyduğunu bilmek istemez; söylemeye gerek yok, ne düşündüğünü bilmek, hiç istemez. Her biri şöyle ya da böyle yaşamışlardır, bu güzellikleri yaratmanın zor olup olmadığı hiç önemli değildir, hem, zaten bu işin fazla bir güçlüğü olmamış olsa gerektir, yoksa güzel, şimdi var olamazdı; güzelliği içinde taşımak, onu yaratana kısmet olmuştu, bu da onu gıpta edilesi bir duruma sokuyordu — ancak bu öznel ve de önemsiz şeylerden söz etmek, abesle iştigal olurdu.

Güzke, şahsen yuvarlanıp gidiyordu; özel olaraksa, güzellik bulmada ve kendini bunlara adamada hiçbir güçlükle karşılaşmıyordu. Tarafgirlik olmasın diye onları satın almamaya büyük özen gösteriyordu; hem, bu işe kalkışmak, umutsuz bir çabaya gömülme olurdu, çünkü çoğu güzellikler, çıkmaları güç elerdeydi. Elindeki para, önem taşımıyordu, bunu tutumlu bir şekilde, aralıksız seyahatleri için kullanıyordu. Seyahatlerde ortadan yok olurdu, onu yolda gören yoktu, adam sanki görünmezadam şeklinde seyahat ediyordu. Bu görünmezliğini gidermek için, güzellikler karşısında kendini gösteriyordu, onu Arezzo ya da Brera'da bir kez gördünüz mü, Borobudur'da ve Nara'da bir kez daha ve de kesinlikle göreceksinizdir.

Güzke çirkindir, herkes onunla karşılaşmamaya bakar. Güzkenin soğuk ve tiksindirici bakışlarını burada betimlemek nezaket sınırlarını aşmak olacaktır.

Patlak gözleri, kepçe kulakları, guatrı, simsiyah çürük dişleri, ağzından neşrettiği melun ve menfur koku, bazen vıyak vıyak, bazen çatlak çıkan sesi, hamur ya da pelte gibi elleri... Aman canım, ne farfeder, o kimseye uzatmıyor ki bu elleri? Yalnızca, şaşmaz bir şekilde, bütün güzelliklerin önünde ve de karşısında yerini alıyor güzke.

HAYRANEDİCİ doksan-altmış-doksan bir kadındır, ve hep ayakta durmaktan hoşlanır. Öyle dikilir, kolunu yavaşça havaya kaldırır ve üzerinde iyice çalışılmış, iyi ezberlenmiş bir hareketle kolu öylece havada tutar. Onu izleyen herkes, kamaşmış gözlerini kapattığında, kaldırırsa göre azıcık daha hızlımsı bir hareketle kolunu indirir. Sonra sanki orada hiç, ama hiç kimse yokmuşçasına bilinmeyen bir uzak noktaya daldırır gözlerini, 180 derece döner, bu kez öbür kolunu, daha daha yavaş bir yükseltişle kaldırır, ve de, düşüncelere dalmış bir havada, parmaklarını omuzlarından daha az bakımlı olmayan berberden çıkma saçlarında gezdirir.

Tek bir söz söylemez, zaten, harikuladeliğini arttıracak ne söyleyebilir ki? Dilini tutar, ve kadının suskunluğu, altın değil, pırlanta olarak algılanır. Aslında adı, Bayan Cilalımız'dur. Bundan daha uygun bir ad düşünülemez... Kadın, nerede olursa olsun, evde ya da insanlar arasında, ayakta dikilmek-

ten (şu endama bakın!) ve bir sağ kolunu, bir sol kolunu kaldırmaktan asla bıkmaz. Şunu özellikle belirtmek gerekir ki, evde yalnızken, aynasıyla başbaşa da aynı şeyi yapmaktadır.

Bunu kendisi için yapıyordur, öyle demiştir, ve bu onun söylediği saptanmış tek tümcesidir. Onu bir hayranedici olarak betimlemek için kişide bir hayli önyargı olması gerekir. Gündüzleyin sakindir, durup dinlenmeden dikilebilir, ve kalkık kollarını kesintisiz bir hayranlık içinde duyumsar. Geceleri bu iş biraz zorlaşır, her zaman kendisini konu alan düşler görmez, hayaller kurmaz ve de kendinden geçmekten, kendisini unutmaktan hoşlanmaz. Diken üstünde uyur, uyurken ışığı açık bırakır. Zaman zaman uyanır, yatağından yavaşça sıyrılır — işte, kendisini görmektedir bile, kolunu kaldırmıştır bile, omuzları parlamaktadır bile ve kadın, gözlerini uzaklara kaldırmıştır. Sonra, yarı sakin bir halde, yatağına döner. Eğer bu yeterli olmamışsa, diğer kol, kalkma işine koyulur.

Birçok erkeğin bu kadının omuzları peşinde olduğunu duymak kimseyi şaşırtabilir mi? Hayır. Ancak o, bu erkeklerin hiçbirini fark etmez; onun bağışıklığı vardır, erkeklerin ondaki görkemi yanlış yorumlamalarına engel olamaz ki? Varlığını salt kendisi için, kendiliğinden sürdüren bir durum, erkeklerce, kendileri için var olan bir durum olarak algılanmaktadır; dünyaya böyle gelmiş olmak hayranedicinin kabahati midir yani? Cildinin güzelliğine dikkat etmek durumundadır, ve aşk, cilde iyi gelmez. Kusursuzluk kimseye ait değildir ve uzaklık gerektirir, işte bu nedenle, yalnız ve yalnız bu nedenle, sürekli olarak uzaklara yöneltmekte bakışlarını.

Bayan Cilalîomuz yalnız yaşar ve ne bir süs köpeği ne de bir kedi besler, bunları istemez; eh, bunlar, onun ne olduğunu kavrayamaz, değil mi; çocuk dersiniz, akla hayale, ya da herhangi bir yere düşürülecek şey değildir, eğilmeyi gerektirir çünkü. Onu alıp kaldırsa bile, çocuk hayranediciyi göremez; hadi gördü diyelim, kadının, küçük dilleri yutturan o harikulade parçalarından ne anlar çocuk? Yalnız yaşamaya mahkûmdur o, yazgısına göğüs gelecek yürekliliğe de pekâlâ sahiptir. Bugüne dek hiç, ama hiç kimse, ağzından bir şikâyet kırıntısı döküldüğünü duymamıştır.

HASARLABESLENEN çarpık ve de ekşi suratlı bir adamdır; sesi burnundan hımlım çıkar. İnsanlara metelik vermez, hep delil peşindedir. Onun bir insanı tanınması için o insanın işlerinin ters gitmesi gereklidir. Hastalıklar tanınmak için yeterli değildir, ayrıca da yeterinden fazla sıklıkta hastalıkla karşılaşmaktadır; kazalar, biraz daha iyi sayılır. Kazaya uğrayan, ucuz atlatmamışsa, ciddi bir sorunla karşılaşmışsa, hasarlabeslenen canlanır; bu durumda tek bir küçük ayrıntıyı bile kaçırmaz. Sonuç ne kadar kötüyse, o kadar iyidir onun için. Hasarı dinler, başını sallamaz, sorar da sorar, ayrıca, kaza yerlerine götürülmek ister. Tatbikat yapılır, olay yeniden yaşanır. Ölenmesi olanaksız bir kazadır bu, ama gene de, ve de her seferinde, suç, kurbandadır. Hasarlabeslenen adamın, kazalara, şanssızlıklara, mutsuzluklara ihtiyacı vardır, ilâhî kudret helvasıdır bu onun. Diğer insanların karayazgılarını gözleriyle gördüğü sürece keyfi yerindedir; uzun süre bir şanssızlık kulağına gelmezse, ezilir büzülür, güz yaprağı gibi kurur.

Kendisine söylenen her şeyde ama her şeyde bulunan mutsuz sonu anında sezinler. Ama kişiyi uyar-maz, uyarmamaya müthiş özen gösterir. Şöyle bir sarsılmaz inancı bulunmaktadır: İnsanlar, kendi halle-rine bırakılmalıdır, onların işine burnunu sokup da nasihat veren, karayazgıyı kendi şahsına çekmiş olur. Yaşayıp, ya da yuvarlanıp gitmenin tek bir yolu vardır ona göre: yaşamı olurluna bırakmak.

Hasarlabeslenen, olaylara karşı saygılıdır. Olan olur, ölen ölür... Yalnızca kişiliksiz, iradesiz, ödle-k olanlar olaylar karşısında başlarını öbür yana çevirirler; erkek adam, başkalarının karayazgıları karşı-sında yüreklilik gösterir, ve korkusuzca gözlerinin içine içine bakar. Onun başına gelmeyen her şey, kendi ferasetinin, başkalarından farklı olduğunun kanıtıdır. Bu dünyada ne kadar da çok sayıda şans-sızlık ve de karayazgı bulmaktadır insanlar, hayret! Gözlerinden biri şu yönde arıyor tersliği, öteki bu yönde. İş çok. Burnuna bela kokusu geldiğinde altı-na girdiği ağır yükün baskısı, hımhım konuşmasında kendini göstermektedir.

Hasarlabeslenen, kendisini bağışıklığı olan bir kul olarak görmektedir, gözleri dinlenmek nedir bilme-mektedir çünkü. Başka insanların başına gelen belalar sayesinde, onu bizzat tehdit edebilecek her şeyi bertaraf etmektedir. Herhangi bir olay oldu mu, anında bir başkası olmakta, onun başına bir şeyin gel-mesine düpedüz zaman kalmamaktadır. Şu sözleri söylemekten hoşlanır: "Bu, olmak zorundaydı. Başka çare yoktu!" Bir de şu sözleri söylemekten hoşlanır: "Bana bir şey olmaz! Ben yapmam!" Hasar delisi ga-zetelerle oyalanmaz, vakit yitirmez. Ancak, uzun süre hiçbir şey olmamışsa, sağa sola uzanıp da, bir şey bu-

lamadığında, tamtakır kaldığında — işte ancak o zaman ve de isteksiz isteksiz, suları akan bir felaketi ele alacak ve kendisine bizzat iletilmemiş olan ayrıntılara gömülecektir.

SUÇLU, yeryüzünde var olan bütün suçları anında kabul eder. İster kulağına gelsin, ister gazete-de gözüne ilişsin, yaptıklarını anında tanır ve başını eğer bu kadın. Ve kara kara düşünmeye başlar. Nasıl olmuştur da bu suçu işlemiştir, bunu saptamaya çalışır, nasıl olmuştur da böylesine korkunç bir şeyi unutmuştur, akli almaz. Olamaz, diye düşünür, bu suçu işlemek hayalinden bile geçmemiştir, bu konuda hiçbir fikri yoktur; tam da o sabah, yataktan kalktığı anda, tümüyle farklı bir suçla, bir önceki suçuyla meşguldü kafası. Şimdiyse bu yeni suç gözüne ya da kulağına ve de aklına takılmış, takılmasıyla da kadının daha önceki tüm suçları bir kenara atmasına neden olacak bir kesinlikle onu şaşırtmıştır; ve suçlu kadın, şu anda başka hiçbir şey düşünememektedir.

Şu anda yapılacak tek şey, kendini ele vermek, polise gidip ayrıntılı bir itirafta bulunmaktır. Ancak kadının bu alanda bazı kötü deneyimleri olmuştur;

polislerin, insan doğası konusunda hiç ama hiçbir şey bilmedikleri, tecrübesiyle sabittir. Ağzını açtığı anda, adamlar onu masum olarak görmektedirler. Bu insanlar doğru dürüst dinlemezler bile kadıncağızı, sözünü keser ve sevgi fışkırtan bir sesle, "Sahi mi?" diye sorar, sonra da onu evine gönderirler. Sanki yasalar çıkarılırken bu kadın hariç tutulmuş! Kaç tane dilekçe yazdı, kaç cinayette suçluyu, yani bizzat kendisini anında ortaya koyarak çözümünü ellerine verdi. Verdi ama alan kim! Sözlerini güzel güzel kanıtlayacak ayrıntıları unuttuğu hiç olmamıştır bugüne dek: suçu işlediğini kavradığı saniye, mucizevi bir bellek oluşur bu kadında. Ama başkaları, her zaman da bir yolunu bulmakta, kabahati gaspetmektedirler. Kendisi dururken onun yerine başkalarına hapis ya da ıslah cezası veren korkunç duruşmaları anlatan haberleri okumaya asla ve asla dayanamaz. Yaptığı yanlışların bedelini ödemeye her zaman hazırdır o, bu yüzden kendisini düpedüz yok sayan ceza yasasının içinde bulunduğu durumdan utanç duymaktadır. Soruşturma için nice paralar sokağa atılmaktadır; bu ne müsrifliktir! Bu ne uzun ve de ayrıntılı işlemler gösterisidir! Şu sonunda itiraf eden ahmaklar kendilerini ne sanmaktadırlar? Bu insanları, gerçekleştirmelerine ne olanak ne de olasılık bulunabilecek bir şeyi kabullenmek zorunda bırakan, ne biçim bir zihinsel hastalık, ne biçim bir dalalettir!

Zaman zaman, dünyada kendisini toparlamasına olanak tanımayan olaylar kafasını iyice karıştırdığında, acaba aynı ve de tek bir suçun, iki kez işlenmesi akıl alır bir şey mi, diye merak eder. Tüm öteki insanlar aptal da, kendisi gözünde perde bulunmayan, net görüşlü tek kişi mi bu dünyada? Kendisiyle ilgili

yanılsamaları yoktur kuşkusuz, Tanrı korusun böyle bir şeyi yapabilme yeteneğine sahip biri nasıl olur da yanılsamalar içinde boğulur. Ama gariptir, insanların büyük çoğunluğu kendilerini çok az tanırırlar—dır.

Suçlu, umutsuzluğa kapılmaz. Kendisine hakim olur, gücünü toplar, adaletin yerini bulacağı günü görmek için yaşamaktadır yalnızca. Suçlar gelir, suçlar gider, olsun. Hele bir sözünü dinlesinler, hele bir söylediklerini ve de onu kabul etsinler, başı dimdik yukarda duracak ve hakkı olan cezayı minnetle kabul edecektir.

KÜRSÜCAMBAZI, konuşmak istediğinde, neden söz ettiğini anlamayacak kişileri aranır. Konuşmak üzere birini karşısına aldı mı, şaşkın bakışları, çaresiz göz kırpmıştırmaları anında tanır ve... gözler, yeterince çaresiz bir şekilde kırışmaya başladığı an söylevine başlar bu adam. Fikirler oluk oluk akmaktadır kafasına, normalde aklından geçmeyecek savlar, şimdi denizlerdeki kumlar kadardır; şu anda herkesin aklını karıştıracak güçte olduğunu hissetmektedir, keyfine diyecek yoktur, olmadık ilhamlar benliğini doldurmakta, çevresini saran hava, binlerce kehanetle kaynamaktadır.

Ama ne yazık ki, işlerin ters gittiği durumlar da bulunmaktadır. Karşısındaki adam durumu ansızın kavramış, her şeyi anlamış ve de yüzünü gözünü bu duyguları dile getirecek mimiklerle oynatmaya başlamışsa, bizimki yandı! Çaresiz bu durumlarla karşılaşır kürsüCambazı ve anında batağa saplanır, berbat olur, kekeler, bocalamaya başlar, acaip bir utangaçlık içinde işi başından almaya kalkar; çabalarının boşuna olduğu, karşısındaki adamın durumu

anladığı ve bu anlama halini sürdürmedeki kararlılığı tabak gibi ortaya çıkmışsa, kürsüCambazı işten vazgeçer, dilsizleşir ve saygı denen şeyi aklından geçirmeksizin sertçe döner gider.

Ne var ki, bu türden yenilgiler, pek sık başına gelmez. Çoğu kez, anlaşılmanmayı başarır kürsüCambazı. Deneyimlidir, seçicidir, öyle önüne gelenle konuşmaz. Kulağına gelen her şeye yapışacak tipleri iyi tanır. Kendisinin kastettiği, anlatmak istediği şeyler konusunda kimin şu kadarcık fikri olabilir ki! Kendisi bile ağzını açmadan bilmez ne söyleyeceğini; söyleyeceği şeyler, hiçbir yerde, yıldızlarda bile yazılı değildir ki? Başka biri nasıl bilecek? KürsüCambazı ilham ya da esin denen şeyin kör olduğunu hissetmektedir. Esin kıvılcımlarını tutuşturacak tek şey, hiçbir şeydir. Kişiliği gelişmemişlerin içine düştüğü kafa karışıklığından başlamak her zaman kolaydır. Kendisi, dünyayı, bir karmaşa şeklinde, kendi içinde barındırmaktadır. Kaos, onda doğuştan var olan bir şeydir ve kaos, yüzyılda bir kez kendisine sahip olacak birini seçer, işte o biri, kendisidir.

Bu adam için yapılacak en yüce şeyin, kaos ya da karmaşayla arasındaki sorunları kendi başma çözümlemesi olduğu sanılabilir. KürsüCambazını, kendi kendine konuşurken gözönüne getirebilirsiniz. Ancak bu, bağışlanması olanaksız bir hatadır. KürsüCambazını, yalnız ve yalnız, başkalarındaki inatçılık ateşler. Bu nüfus yoğunluğu fazla kentte, bir aşağı, bir yukarı, ve de daireler çizerek yürümekte, şu, ya da bu adamın karşısında durmakta, hiç yeri olmadığı halde ortaya tatlı bir iki söz atmakta, bu sözlerin etkisini gözlemlemekte ve ancak arzulanan şaşkınlığı algıladıktan sonra alev almakta, yavaş yavaş kaosa ulaşmaktadır.

BİR masa örtüsü delisi olan sabunkadın, göz kamaştıracak derecede beyazdır; solurken ağzından örtü ve çarşaf çıkar ve girer. Parmakları dimdiktir, bükülmez. Gözleri köşelidir. Kendisini bildi bileli soğuk algınlığı geçirmemiştir, ama gene de sesi azıcık çatallıdır. Yaşamı boyunca hiçbir düş görmediğini söyler; herkes de ona inanır.

Bazıları buyruk almak için ona gelirler. Karşı durulması olanaksız bir kadındır bu. Az konuşur, ama ağzından çıkan her sözcük, koca bir kilisenin dogmatik gücüne sahiptir. Dua edip etmediği belli değildir; kadın, kendi kendisinin kilisesidir. Göz kamaştırıcı beyazı kutsar ve kutlarcasına ortaya çıkardığında, insan bunca uzun süredir pislik içinde yaşamış olmaktan utanç duygularına gömülür. Onunla kıyaslandığında, her şey pistir, bunu yadsıma çabaları boşunadır, sonuç vermez. Köşeli gözlerini sonuna dek açar, ve donuk bakmayan bu gözleri, birine uygular; kendisine bakılan kişi, kendi içinde nur gibi bir

parılıtının kırırdadığını hisseder. Sanki, kişinin bütün masa örtüleri, kendi içinde, jilet gibi katlanmış, asla açılıp yayılmamış bir şekilde, göz kamaştıran bir beyaz yığının üzerinde, sonsuza dek durmakta, durmaktadır.

Ancak kadın asla tam anlamıyla doyuma ulaşmaz, çünkü kendisi, gözler kamaştıran parlaklıklarda, beyazlıklarda bile lekeler görmektedir. Minicik bir lekeyi farkettiğinde, birden bire tak diye duruşu görülmeğe değer. Kadın şimdi, zehirli bir yılan gibi, tehlikeli hale gelmiştir. Şimdi ağzını açar ve korkunç dişlerini gösterir. İşte şimdi, saldırı öncesi tıslaması duyulur, minik leke, kelleyi koltuğa almıştır. Minik leke zaman zaman kadından öylesine korkmuştur ki, ortadan kayboluvermiştir; kadınsa onu saatlerce ve saatlerce durup dinlenmeden aramıştır. Kimi zaman da leke ortadan yitmez. İşte o zaman kıyamet kopar. Pırıl pırıl beyazı kapar, tek başına da değil, üst üste dizili bulundukları yerden daha yirmi pırıl pırıl beyazı alır ve büyük yığının hepsini birden hemen yeniden yıkamaya koyulur.

Böyle durumlarda, en iyisi onu rahat bırakmaktır, çünkü öfkesi sınır tanımaz bu kadının. Ele geçen her şey, yıkanmaktadır. Mâsalar, sandalyeler, insanlar, hayvanlar... Kıyamet kopmaktadır sanki. Şimdi, onun köşeli gözlerinde, hiçbir şey bağışlanma mertebesine erişemez. İşte, hayvanlar da insanlar da ölesiye yıkanmışlardır. Yıkanmaktan ölmüşlerdir. Şimdi, bütün varlıkların Yaradılışından önceki günler gibidir. Şimdi aydınlıkla karanlık birbirinden ayrılmışlardır. Şimdi Tanrı bundan sonra ne yapacağını bilmemektedir artık.

SUBİRİKTİRİCİ, önünde sonunda susuzluktan öleceği korkusuyla yaşamaktadır, ve bu yüzden su biriktirir. Adamın şarap mahzeni, tıklım tıklım dolu görünmektedir, ama bu, bir şarap mahzeni değildir, bütün şişeler suyla doludur; bunları bizzat mühürlemiş, yıllara göre sıraya koymuştur.

Subiriktirici, suyun ziyan edilmesi karşısında mahfolur. Ayda da her şey suyun ziyan edilmesiyle başlamıştı. "Su? Neden su biriktirelim ki? Sonsuza dek yetecek suyumuz var!" Böyle düşündüler ve muslukları yarı-açık bıraktılar. Musluklar damladı da damladı. İnsanlar her gün yıkandı. Orda yukarda, yaratıklar görgüsüzdü, değersizdi. Ne oldu onlara peki? Aydan ilk raporlar geldiğinde, subiriktirici, heyecandan kendini kaybetmişti. Olanların su yüzünden olduğunu ezeliden beri biliyordu o, Aydaki insanlar, suları öyle ziyan etmeleri nedeniyle ölüp gitmişlerdi. Bunu her yerde söylemişti adam, ama herkes gülmüş, onun deli olduğunu sanmıştı. Ama şimdi, insanlar

Ay'a çıktığına göre, her şey apaçık ve de hatta renkli olarak ortaya çıkmıştı. Ayyüzünde ne bir damla su, ne de bir nebze yaratık vardı işte. İki kere ikinin dört ettiğini bulmak hiç de zor değildi.

Subiriktirici, erkenden başlar biriktirmeye. Komşulara gider, biraz su ister. Memnuniyetle verirler, adam gene ister. Bu şekilde adam, ondaki hassaslığı paylaşarak iş işten geçmeden kapanıveren kendi musluğuna el sürmemiş olur. Ona verdiklerini, güvenli bir yere koyar, yolda getirirken tek bir damlasını damlatturmaz. Şişeler mutfakta hazır beklemektedir, üzerlerinde yıl yazılı etiketler şişelere yapışmış bulunmaktadır, mühür için gerekli balmumu da oracıktadır. Aslında burası artık mutfak sayılmaz, ona su stüdyosu demek daha doğru olur. Daha şimdiden fıçısını doldurmuştur, ne olur ne olmaz, felâket gelip çatığında kendisi ve ailesi, bir süre idare edebilecek durumdadır. Ama bundan hiç söz etmez. Soygunculardan korkar, ve zengin mahzeni konusunda çenesini tutmanın daha akıllı bir iş olacağını düşünür.

Yağmur yağdığında subiriktirici ağlar. Bugün, Son Yağış, diye fısıldar, bugünü hiç unutmayacağız. Gene de yağmur yağar, ama o, damlaları sayan o, her seferinde yağmur damlalarının azaldığını, yakında tümünden kesileceğini bilmektedir. Öyle ki, çocuklar, yağmur nasıl bir şeydi, diye soracaklar ve yetişkinler, çatlamış topraklar üzerinde, bu soruyu yanıtlama güçlüğü içinde kıvranacaklardır.

HAMSÖZCÜ buz kayakları üzerinde konuşur ve yayaları arşın arşın geçer. Sözler, boş fındık kabukları gibi dökülür ağızından. Boş olduklarından hafiftirler, ama çokturlar. Bin içi boşalmış fındık kabuğuna karşılık bir adet içi fındıklı kabuk düşer, ama bu sadece bir rastlantıdır. Hamsözcü, üzerinde düşündüğü hiçbir şeyi söylemez, düşünmeden önce söyler. Bu adam, yüreğini değil, dilinin ucunu yoklar konuşmadan önce. Ne söyler, ne söylemez farketmez, yeter ki söylemeye başlasın. Gözünü kırıştırması, konuşmayı sürdüreceğinin, sözlerinin henüz bitmediğinin işaretidir. Derken gene gözünü kırıştırır ve karşısındaki susmasından umudu kesip dinlemeye başlayıncaya dek sürdürür bu işi.

Hamsözcü, oturacak kadar alçaltmaz kendini, bu çok yavaş bir iş olur, o daha çok, aydınlık, dümdüz, ve de kendisi gibilerin ona üstünkörü bir hayranlıkla baktığı kayak alanlarında oynayıp sıçramayı yeğler. Karanlıktan kaçınır. Gazeteyi yutar. Yazıları bizzat konuşuyormuşçasına, bir çırpıda okur, yazılar önce-

den sözcüklere dönüşmüştür ve ağzından paldır küldür yuvarlanmaktadır, adam dünün ve öbürgünün haberlerini tıklar tıklar vermektedir. Zaman konusunda sorunu yoktur; başkaları, zamanın ağırlığı altında büyük bir mücadele verirken, o zamanüstü ve de zamanötesi bir duruma ulaşmış bulunmaktadır ve biraz soluk almak için bir saniye durmaz. Bu durumda hangi gazeteyi okuduğu pek önem taşımamaktadır, her desteden bir gazete çeker, hiçbirisi eski değildir. Önemli olan her gazetenin diğerinden başka olmasıdır, ayrıca da başlıklarının yerlerini değiştirmek güç olmamalıdır.

Hamsözcü bugüne dek hiç değişmemiştir. Çünkü ona hiçbir şey yapışmaz. Anında insanlardan ve gysilerden kurtulur; daha farkında bile olmadan başkalarına ulaşır; ulaştıklarına gelince, hepsinin de sürekli tekrarlanan adları vardır. Eğer adları tekrarlamak işe yaramazsa, adam aklına gelen herhangi bir eski adı kullanır ve adı ağzından çıkarmasıyla gözlerini kırıştırmaya başlaması bir olur, insanlar onun şaka yaptığını sanırlar, hiç kimse de bir şey sormaya fırsat bulamaz.

Hamsözcünün, pratik yapması için kendine göre ve kendi insanları vardır. Başkaları ondan ne kadar farklıysa, onlar da o kadar farklıdır, ama gene de bunların pek yeni olmaması onu rahatsız etmektedir. Bunların yerine yenilerinin bulunmasını ne kadar isterdi... Sonra bunların yerine gene yenileri gelsindi ve bu böyle sürüp gitsindi... Çünkü bu insanlar, kendilerini ona tanııtma konusunda yeterinden fazla titizdiler ve ağızlarını açıp bir şeyler söylemek için ellerine geçen bir saniyeyi kötüye kullanmaya dünden hazırdılar.

HECESİARI kadının bir altın terazisi vardır, bunu çantasından çıkarır, bir kenara koyar. Sonra ağzından bir sözcük çıkartır, çabucak terazinin üzerine serer. Onun ağırlığını daha önceden bilmektedir, ama vicdanı çok titizdir kadının. Sözcüğü teraziye vurmadan kullanamaz. Her bir hecenin kendi ağırlığını taşıması için gerekeni yapacaktır; ayrıca hiçbirinin yutulmamasını da sağlar. Her bir hece yerli yerine konmuş, yerleştirilmişse, yeterinden fazla geniş, yeterinden çok dar değilse, açıkça belirlenmiş ve de hava atar havalarda değilse, başını tamam anlamında sallar ve sözcüğün toplam ağırlığını terazide okuma iznini bağışlar kendisine. Bu pek değişmez, ama onay, kararı verir. Ancak ağırlıkları, ibreyi iki kefe arasında yeterinden fazla sallayıp duran sözcükler onun dudaklarından geçemez.

Hecesiari kadın, öylesine, öylesine sarsılmaz bir doğrulukla konuşur ki, diğerleri onu ağızı açık dinlerler. Belki de sözcükleri kendilerinin yutacaklarını ve

yeri geldiğinde kullanmak üzere saklayacaklarını ummaktadırlar. Saçma bir umut! Sözcükler her ağza uymaz, bazı ağızlara değdikleri anda misket gibi zıplarlar. Sözcüklerin, kendileri için uygun görmedikleri, kendilerini rahat hissetmedikleri yerde tutulamayacağını bilmek insanı rahatlatmaktadır. Hecesiari insanlar nadirdir, bir ve ancak bir elin parmaklarıyla sayılabilirler. Kişinin benliğinden feragat ettiği bir yaşantı ve yozlaşmaya kesinlikle kapalı bir davranış ister bu. Böyle bir kişi sözcüklerin değerini bozacak, değiştirecek herhangi bir katkı maddesi kullanmayı aklından bile geçirmemeli, ve bencil amaçlarla onları asla yanlış ya da kötüye kullanmamalıdır. İnsan ne söylerse söylesin, farketmez, önemli olan sözlerin saf, katışıksız olarak söylenmesidir. En güvenli yol, katışıksız sözcüklerle hiçbir şey söylememekle yetinmektir.

Hecesiari kadının bazen eline bir kitap geçirdiği olur — ama yalnızca teftiş etmek için. Tümüyle kaybolmamış sözcükler varsa, bunları yozlaşmış ortamlarından ayırır ve altın bir sarnıcın içine yerleştirir. Orada onları soylu asitlerle özenle temizler, şöhretlerine düşürülmüş lekelerden küçücük bir iz bile kalmadığında, buzdan çıkmış cımbızlarla onları alır, suları test edilmiş bir kaynağa götürür bir bir; sözcükler, orada, ay ışığında birkaç gece bekletilecektir. Söz konusu kaynak, sapa bir yerde bulunmalıdır, yoksa arılaştırma işlemi, doğa delileri tarafından engellenir.

Hecesiari kadın, içinde sözcüklerin kokuşmadığı, zehirlenmediği bir ağza sahiptir. Herhalde, himayesinde bulunanları, yani sözcükleri tehlikeye atmamak için bu ağzı yemek yeme işinde kullanmıyordur.

Kadın, himayesindekilere yararlı olan kokulu sıvılarla beslenmektedir. Yaşantısı, ateş ve ocak tanrıçası Vestaninki gibi bakire bir yaşantıdır. Gene de bu kutsal yaşantıyı sürmek onun için hiç güç değildir: o bunu, konuşmanın onuruna yaşamaktadır ve de konuşma, onurla ve eldeğmemişlik içinde yaşanmalıdır; terazi ve sarnıç altın olduğu sürece kadın cesaretini korumakta, yılgınlığı yanma yaklaştırmamaktadır; hiçbir şey onu ayartamaz, hiçbir güç çözülmeye neden olamaz.

KULAKMİSAFİRİ bakmak zahmetine katlanmaz, ama bakmadığı ölçüde iyi duyar. Bu adam gelir, durur, kimseye görünmeden bir köşeye büzülür, bir kitaba ya da vitrine bakar ya da bunlara göz gezdirir, duyulacak ne varsa duyar ve dokunulmaksızın, hiç orada yokmuşçasına çeker gider. Ortadan yokolmakta öylesine uzmandır ki, orada hiç bulunmamış olduğunu sanır insan. Daha kimse hiçbir şey anlamadan adam bir başka yere gitmiştir bile, gene kulaklarını dikmiştir, duyulacak şeylerin nerede olduğunu, ve nerelerde duyulacak şeylerin bulunduğunu bilir, bilgilerini güzelce istifler, ve hiçbir şeyi unutmaz.

Adam hiçbir şeyi unutmaz, kulakmisafiri için her şeyi ortaya dökme vakti geldiğinde, adamı izlemek, seyretmek gerekir. Vakit saat geldiğinde, adam, başka bir adam olur çıkar. Her zamankinin iki katı genişliğinde ve on santimetre daha uzun boylu olur böyle durumlarda. Bunu nasıl başarır, dilindekileri döküp boşaltmak için özel yapılmış yüksek topuklu

pabuçları mı vardır bu adamın? Sözcükleri daha ağır görünsün, fazla kilo çeksin diye yastıklar mı döşer bedenine? Adam başka hiçbir şey yapmaz, biriktirdiği bilgileri çok kesin ve doğru bir şekilde ya da doğru bir havayla söyler. Bazıları keşke dilimizi tutsaydık diye düşünürler. Bu çağdaş minik ve de marifetli aygıtların hepsi de uydurmadır, beş para etmez: adamın kulakları var olan bütün aygıtlardan çok daha iyi ve de çok daha sadıktır, hiçbir şey silinmez çünkü, ne denli kötü olursa olsun, hiçbir şey takılmaz, tıkanıklık olmaz; yalanlar, sövgüler, yakası açılmadık az harfli sözcükler, çeşit çeşit ahlâksızlıklar, acı sözler, akla gelmedik, az bilinen dillerde söylenen sövgüler... Sözler, ne kadar kötü olursa olsun sansüre uğramaz, aynen kayda geçer... Adam anlamadığı şeyleri bile olduğu gibi kaydeder ve kendisinden istendiğinde, aynen neşreder.

Kulakmisafirini, yalnızca kendisinde bulunan bu yararlı yeteneği konusunda hiç kimse yozlaştıramaz. Ne karısını umursar, ne çocuğunu, ne de kardeşini. Ne duymuşsa duymuştur, Ulu Tanrı'nın bile elinden gelmez bunu değiştirmek. Ama adamın insansı yönleri de vardır, ve nasıl diğer insanların tatili varsa ve bu günlerde çalışmayıp dinleniyorlarsa, o da çok nadir de olsa, bazen kulaklarının kepenklerini indirir ve duyulabilir şeyleri depolama işini bırakmış olur. Bu iş çok basit gerçekleşir, adam kendisini farkedilir duruma sokar, insanların gözünün içine bakar. Bu koşullar altında insanların söyledikleri hayli önemlidir, akibetlerine ulaşmaları için gerekli nitelikten yoksundurlar. Adam gizli kulaklarını çıkarttığında, güleryüzlü, dost görünümlü bir insandır, herkes ona

güvenir, herkes onunla bir kadeh içmek ister, zararsız tümceler karşılıklı alınıp verilir. Böyle zamanlarda, bizzat cellatın kendisiyle konuştukları akıllarından bile geçmez insanların. Konuştuklarına hiç kimsenin kulak kabartmadığı durumlarda insanların ne kadar da masum olduğuna inanılmamalıdır.

BU adam her şeyi yitirmeyi başarır. Küçük şeylerle işe başlar. Yitirecek pek çok şeyi vardır. İnsanın iyi bir yitirme işi gerçekleştirebileceği öyle çok yer vardır ki!

Adamın cepleri özel dikimdir. Sokaklarda peşinden koşan çocuklar "Bayım" diye bağırırlar, "Bayım!" O hoşnutlukla gülümser, ve asla eğilmez. Herhangi bir şey bulmayı reddeder, öldürseniz ona bir şey bulduramazsınız. Arkasından kaç insan koşarsa koşsun eğilmez. Yitireceğini yitirmiştir, hem, neden sanki onu yanına almıştır ki? Ama nasıl oluyor da böylesine pek çok şey hâlâ onunla birlikte? Neden kaçmıyorlar? Tükenmez mi bunlar? Sonsuz mu? Evet, tükenmezler, ama bunu kimse anlamıyor. Adamda korkunç büyüklükte bir ev dolusu ufak tefek nesne var, ve bunların hepsinden kurtulmak sanki olanaksız.

Belki de adam yitirme işine çıktığında ağzına kadar dolu otomobiller evinin arka kapısına dayanıp

yüklerini boşaltıyorlar. Belki kendisi yokken neler olup bittiğini bilmiyor. Adam bunu dert etmiyor ama, onu ilgilendirmez bu durum; yitirecek hiçbir şey olmasa, adamcağız şaşkınlık içinde boş boş bakacak kuşkusuz. Ama hiç böyle bir durumda kalmadı şimdiye kadar, sürekli ve kesintisiz olarak yitiren bir adam o, mutlu bir insan.

Mutlu, çünkü yitirdiğini her zaman fark ediyor. İnsan adamın işin farkında olmadığını sanır, uykuda yürüyor da, yürüyüp yürüyüp yitirdiğini idrak etmiyor sanır. Bu iş kendiliğinden, kesintisiz, sürekli ve de her zaman böyle oluyor sanılır. Ama yok, adam uyurgezer değildir, öyle bir adam değildir, yaptığı işi gerçekten duyumsamak zorundadır, her bir küçük şeyi duyumsar, yoksa bu işin zevki çıkmaz ki. Ne yitirdiğini bilmek zorundadır, durmaksızın, sürekli bilmek zorundadır.

ACIYUMAKSARICININ ağır bir yumağı vardır, ondan hiç ayrılmaz, yumak, daima kadının yanındadır; öyle ağırdır ki, kadın onu zar zor sürükler, ve yumak, gittikçe ağırlaşır. Kendini bildi bileli taşımaktadır bu yumağı, ondan kurtulabileceği aklından bile geçmez. Başını iyice eğmiş, belini bükmüş durumdadır, bazılarında acıma duygusu uyardırır, ama kadın, kendisine acıyan herkese korkunç bir şekilde direnir. Bu zavallı insanlar, ne kadar kötü durumda oldukları konusunda küçücük bir fikre sahip değildirler, başlarına geleceklerden, önlerinde uzanan tehlikelerden tümüyle habersizdirler. Acıyumaksarıcı kadın onlara yaklaşır ve soran gözlerle bakar, aşağılardan, eğik konumundan, bu insanların kötü yazgısını sezmektedir. Anında anlar her şeyi, dertlerine çafe bulunamayacağını anlar; ne olursa olsun, ne yapılırsa yapılsın, durumları ancak ve ancak daha kötü olabilir, daha iyi değil. İki karşılaşma arasında geçen zaman, durumlarını daha da kötü-

leştirmekte, her seferinde biraz daha korkunç hale getirmektedir. Anladığını belirtmek üzere başını sallar ve yumağını düşünür. Bu insanların hepsi, bu yumağa dolaşmışlardır, kadının işi zordur, ama yumağa dolaşmışların işi daha da zordur.

Acıyumaksarıcı iyilik yapmak ister ve der ki: Dikkatli olun! Ah, onu dinleseler... Ağaşların altında yürümeyin, der, rrk dallar vardır. Caddede karşıdan karşıya geçmeyin, kötü otomobiller vardır. Binaların yakınında yürümeyin, çatılardan tuğlalar dşer. Kimseyle el sıkışmayın, hiçbir eve girmeyin, bunların hepsinde kötü bakteriler barınmaktadır. Hamile bir kadın gördüğünde, bizim yumakıda büyük bir kaygı uyanır: Bebeklerin olmasın, der, doğumda lmezlerse, daha sonra öleceklerdir. Öyle çok hastalık var ki, bebek sayısından daha çok hastalık var, hepsi de zavallı minik bedenlere ullanır, bebek neden böylesine korkunç bir durumla karşılaşsın... Dünyaya hiç gelmemek daha iyi bu durumda.

Acıyumaksarıcı asla bir ocuk taşımamıştır karında, bu yüzden böyle şeyleri syleyebiliyordur. Bir erkeğe asla gvenmemiştir bugüne dek, bir erkek ona o şekilde baktığında, anında bakışlarını ondan uzaklaştırır. Başkalarına dikiş diktiği olmuştur, ama bu da kesinlik kazanamayacak denli belirsizdir. Dikişi tamamlanmadan ölen insanlar tanımaktadır, onlardan ücret alınamamıştır. Ama kadın yakınmaz bu durumdan. İşi yumağına katar. Ona güvenir, yumaktaki her şey doğrudur ve de gerçektir; her şey yumakta durup dururken olmaktadır.

Acıyumaksarıcı, unutulmuş bir çıkmaz sokakta ayakta dikilmiş durumda uyur. Yumak onun yatağı

ve yastığıdır. Kadın önlemlidir, adını vermez. Şimdiye dek hiçbir mektup kabul etmemiştir. Mektuplarda daima bir karayazgı bulunmaktadır. Postacıları şaşkınlıkla izler, karayazgıdan başka bir şey taşımamaktadır onlar, ve aptal insanlar, onları okumaktadır.

KURUZEVKÇİ bir zamanlar rüzgarla gelmiş olacaktı, şimdi daha hızlı geliyor. Adamın uçağı Bangkok'a iner inmez, Rio'ya kalkan uçakların saatlerini öğrenmeye koşar ve anında, içinden Roma uçağında bir yer ayırır, zihinsel bir rezervasyon yapar. Kuruzevkçi kentler kasırgasının ortasında yaşar. Her yerde alınacak bir şey vardır, her yerde yaşanacak bir şey vardır.

Bugünü yaşamaktan hoşlanır, zaten geçmişte nasıldır ki? İnsanlar aslında nereye vardıydı ki? Ve seyahat ne kadar tehlikeli ve sıkıcıydı! Şimdiyse küçücük bir çaba harcamadan seyahat edebilirsiniz. Aklına gelen bir kent adı ver, daha önce oraya gitmiş olduğunu görürsün. Belki bir noktada oraya tekrar varırsın; kuruzevkçi bunu başarabiliyorsa, her şey mümkündür. Herkes onun her yere gitmiş olduğunu sanır, ama kendisi işin aslını bilir. Yeni havalimanları inşa edilmiştir, yeni yeni havayolları yerden fıskırmakta, dünyaya gelmektedir. Yürümeyi unut-

muş moruklar sakın okyanus yolculuklarını düşleyebilirler, güverte şezlonglarında mutluluklar diler onlara, ama bu iş ona göre değildir, adamın acelesi vardır.

Kuruzevkçinin kendine özgü bir konuşma dili vardır. Bu dil, kent adlarından, kur birimlerinden, egzotik yemeklerden, giysilerden, otel, plaj, tapmak ve gece kulüplerinden oluşur. Ayrıca bir savaşın nerede olmakta olduğunu da bilir, bu rahatsız edici olabilir. Ama savaşın yakınındaysan, yaşam son derece vahşi bir hal alır. Eğer savaş pek de öyle tehlikeli değilse, kafası karışır, adam iki üç günlüğüne savaşı görmeye gider, sonra da alel acele karşısını görmeye bir yerlere, savaşın zıttının yaşandığı bir yere gider.

Kuruzevkçinin önyargıları yoktur. İnsanların her yerde benzer olduğunu görmektedir, çünkü herkes, her zaman için bir şeyler satınalma peşindedir. Giysi olsun, antika olsun, farketmez, dükkanlara doluşurlar. Her yerde para vardır, farklıdır belki ama, her yerde bir parayı verip başka bir para alınabilir. Dünyanın bir yerinde manikürcülerin olmadığı, gecekonduların bulunmadığı bir yer gösterebilir misiniz? Fazla zaman almazsa, insani olan hiçbir şey ona yabancı değildir, her şeye karşı ilgi ve anlayışla doludur bu adam. Kuyruğuna basılmayan bir kuruzevkçi, hiçkimseye karşı kötü niyet beslemez; herkes onun gibi olsa, dünya çok daha güzel bir yer olacaktır. Herkes de onun gibi olacaktır bir gün, ama bu arada yaşamı sürdürmeye bakmalıdır. Bir yığın kuruzevkçi olsa hayat pek de çekilir olmazdır. Çabucak göğüs geçirir, bu düşünceleri anında unuttur ve bir sonraki uçağa atlar.

AY yeğen Ay'da akrabalarının bulunduğu şeklinde bir düş gördü. Kadın bunu hissediyordu zaten. Çünkü gittiği hiçbir ülkede, kendisine aşına gelen, daha önce karşılaştığını hissettiği birine rastlayıvermediği olmamıştı. Bunlar arkadaş değildiler, kadın onları daha önce hiç görmemişti, dillerini de anlıyor değildi. Bakışlarında bir şey vardı bu insanların: başlarını eğişleri, tınaklarının büküklüğü, ayaklardaki beklerli hava, harekete hazır durum... Daha bu ayrıntıları fark etmeden birbirlerine çekiyorlardı. Ansızın, egzotik bir kentin büyük meydanındaki harala gürele ortasında, karşısında bir adam belirdi, bütün köşelerden aynı anda fırlamıştı adam. Güvenli bir şekilde, daha dün beraberlermiş gibi kadına doğru yürüdü. Gözlerini kadına diktiğine hiçbir kuşku yoktu, bütün insanlar arasında kadını fark etmişti hem de; gerçi yanlış, insana özgüydü ama daha önce hiç karşılaşmamış, birbirine tümüyle yabancı iki insanın aynı yanlış aynı anda yapması pek olası değildi. Gizli amaçlarının bulunmadığı

kısa sürede anlaşılabilir üstelik, çünkü eğer bu ortaya çıkıveren yabancı sizden hiçbir şey istemiyorsa, ve yalnızca hayranlık duygularının gereğini yerine getirmekle yetiniyorsa, ve siz, onun da sizin yaşadığınızı yaşamakta olduğunu görmekteyseniz, bunun bir anlamı olsa gerektir.

Gerçi kolayca düş kırıklığı yaratabilecek olan yanlış anlamalara meydan vermemek için dişi cinsi yeğler ama, ay yeğen, dişi olsun, erkek olsun, böyle ansızın karşısına çıkan bir yabancıyı asla bırakmaz. Bir girişimde bulunursunuz ve çoğu kez karşılıklı anlaşacak üçüncü bir dil bulursunuz, ikiniz oturur, birbirinize geçmişlerinizi anlatırsınız, derken aradaki boşluk daralır. Bu dünyada insanlar ordan oraya çok gezmişler, ve sayısız nedenlerle anayurtlarını terk etmişlerdir. Dünya küçüktür, bu, bugün artık herkesçe bilinmektedir; mesafeler önem taşımamaktadır. İkiniz, hemencecik, ikiniz için de bir anlam taşıyan bir adda birleşmişsinizdir, ve azıcık sabır ve bir hayli taktikle —inanılır gibi değil— ikinizin de aynı aileden olduğu ortaya çıkar, hatta belki karşınızdakinin var oluşu konusunda bir fikrinizin bulunduğu bile ortaya çıkar. Eğer içinize doğmuştuysa, gözlerinizi ve belleğinizi açık tutmanız gerekir, bu durumda, yabancılarla gezmenize gerek kalmaz, çünkü her bir yerde akrabalarınız bulunmaktadır.

"Ben bir seyir defteri tutuyorum," der ay yeğen, "seyahat etmemin tek nedeni bu. Gittiğim hiçbir ülkede akrabalarımın karşılaşmadığım olmadı. Dünya, söylendiği kadar kötü olmasa gerek. Neden bütün insanlar ailelerini aramıyorlar sanki? Yabancı ülkelere gidip, oralarda bir yabancı olmak yerine, kendini evinde hissedecek şekilde seyahat etmeli insan."

Yaklaşımının doğruluğunu kanıtlamış bulunduğundan, kadın nerede olursa olsun kendini rahat hisseder, çünkü bir yere vardığında yaptığı ilk iş, ailesini kurmaktır. En küçücük ülkelerde bile aradığını bulur, bir ülkede yalnız ve yalnız on nüfus varsa bile, kadının bunlardan biriyle akraba olacağına bahse girebilirsiniz.

Aya ilk seyahatin hazırlıkları yapılırken, ay yeğene bir mesaj göndermeyi çok istemişti. Bu fırsattan yararlanmanın ne denli önemli olduğu konusunda pilotlardan birini ikna etti, pilot da kadının mektubunu Ay'a ayak basar basmaz, atacağına söz verdi. Şu anda mektubun yeğene ulaşmış ulaşmadığı kesinlik kazanmış değildir. Ama her şey olabilir. Güdülerinin ona ihanet etmediğinin bir kez daha anlaşıldığı an geldiğinde, insanların ona alaylı alaylı taktığı "ay yeğen" lâkabı, kadını iyice büyütecek, onun onursal adı haline gelecektir.

EVISIRICI sokulgan bir adamdır ve yeni arkadaşlıklar kurmayı çok iyi bilir. Özellikle bayanlar onu pek tutar, adam bayanların ellerini öper. Rahatsız etmemek amacıyla yeterinden fazla yaklaşmaksızın eğilir, değerli bir nesneyi tutarcasına kadının elini alır ve uzun uzun taa dudaklarına dek götürür. Özel bir eğilme stili, bu dudağa götürme yolunu daha da uzatır ve hamfendi ne kadar deneyimli olursa olsun, adam, kadının kolay ulaşılabilir biri olmadığı duygusunu yaratmayı başarır. Ne yazık ki eli bırakmak durumundadır, sonunda el, adamın parmaklarından yavaşça kaydığında, insan bu feragat olayının yarattığı üzüntüyü hisseder ve adamı onurlandırma arzusu duyar.

Böyle şeyler unutulmaz, dolayısıyla, evisirici dünyanın en güzel davetleriyle karşılaşır: bazıları yeni eve taşınmaları onuruna verdikleri yemekte onu mutlaka ama mutlaka isterler. Eski zamanların kokusunu getirir adam beraberinde. Toplantıda bulunan

hamfendilere uzun uzun takdim edilir, adam da buna karşılık her birinin ellerini öper. Çok garip bir durum yaşanır, bunu yalnızca bilen bilir, ama hamfendiler sıraya girer; herhalde sıraları gelmiş elleri öpülmüş bazı bayanlar gidip kuyruğun sonuna dikiliyordur tekrar. Ama evısırcı, işini bitirme konusunda titizdir, çünkü buraya gelmesinin tek nedeni bu iş değildir.

Evisırcı, yalnız kalabileceği bir oda arar. Bu oda yeterinden küçük olmamalıdır, fazla sapa bir yerde de olmamalıdır, kutlamanın havası ve sesleri orada da hissedilmelidir. Ediminin gerçekleşmesi sırasında kapının açık kalması onun için çok önemlidir. Odada pahalı bir şey de bulunmalıdır: Bir hah, brokar perde, bir heykel, ya da bir tablo örneğin. Bu eve daha önce hiç gelmemiştir, ama etrafına iyice bakması gerekir. Elleri öperken bile gözlerini dört açmaktadır.

Evisırcının birinin evini ziyaret edip de, o evin bir parçasını ısırmaması asla mümkün değildir. Adamı yalnız bırakmamak gerekir. Gittiği evden ne ısıracığını önceden asla bilmez. Olay, kendiliğinden olur. Genellikle evin hanımına bağlıdır bu. Dudaklarına götürdüğü her bir el, onu garip bir şekilde heyecanlandırır, ama bütün iş, evin hanımındadır, mesele onda düğümlenmiştir. Adam ısırdığını bir anı olarak alır götürür. Bir şey ısırp koparmadan asla o evden çıkmaz. Hiçbir şey bulamazsa bir kovayla yetinir.

Bugüne dek işler hep yolunda gitmiş, adam hiç yakalanmamıştır. İşine karışılmasına tahammül edemez; dişlerini geçirmiş bulunduğu şeyi bırakmak durumunda kalırsa, öfke nöbetlerine kapılır ve nesneyi azarlar. İkinci bir kez dişlemez nesneyi, o

artık adamın gözünde mundardır. Marifet, kendisini izlemek isteyen kadından paçayı sıyırmaktır. Ama adamda saygılı olunmasını buyuran bir hava vardır, hiç kimse onunla fazla samimi olmaya yanaşmaz. İnsanlar çevresinde dolanmakla yetinir ve yaşamındaki kadınları merak eder dururlar. Yaptığı işten memnun bir şekilde parti kalabalığının arasına döndüğünde, ısırdığı, cebinde ve de güvenlikte bulunmaktadır.

MİRASADAM daima kendisine gereksinimin bulunduğu yerde yaşamıştır ve ihtiyaç duyulan bir insan olarak kalmak istemektedir. Kime ait olduğunu bilemediği anlar olmaktadır, bu durumda, vasiyetnamelerin okunmasını bekler. Onu kimin miras olarak aldığı açıkça ortaya çıkar çıkmaz, kendisini kaçınılmaz kişi haline getirir; yerini kimse alamazdır. Meselâ aritmetikten iyi anlar. Birçok yabancı dil konuşabilir. Tren biletleri alabilir. Para bozar. Dolar bozar. Asla hayır demez; yaşamında —az yaş yaşamış da sayılmaz artık— hiç hayır dememiştir. Hayır demek onun kitabında yazılı değildir. İstek sahipleri daha isteklerini duymadan o bunları tahmin eder. İnsan adamın, sahibinin içinde olduğunu, ve o kişiyi onun içinden gözlemlediğini bile sanabilir. Kim olursa olsun, ayırım yapmaz, arzuları, istekleri düpedüz hisseder.

Mirasadam asla hasta olmamıştır bugüne dek, bu doğru olmaz çünkü. Hiç, ama hiç istenmemiş, çağrıl-

mamıştır da. Ayakları ve kolları vardır, ama kimse bunları fark etmez. Evde asla konuşmaz, yalnızca dışarda, iş üzerindeyken ayak işlerine koşuşturken konuşur; ağzını açmaksızın gerekli nesneyi getirir, dilsizce sunar; fiyatlar, saatler, mesajlar ya da her neyse, bütün bilgileri yazılı olarak verir, ve vermesiyle ortadan kaybolması bir olur. Dünyada hiç kimse, adamın odasına girmemiştir, belki vardır odası ama eğer varsa, adam orada nerdeyse hiç bulunmamaktadır. Çünkü adam, mal sahibinin ailesindekiler uyandırmadan önce kalkmış olmakta, ve sahibin ailesinin bireylerinin hepsinden daha sonra yatıp uyumaktadır.

Mirasadam asla bonservis istemez, verseler de almaz. Maaş diye bir sorunu asla olmamıştır, çünkü adam asla kendisi için sağa sola gitmemektedir ki maaşa ihtiyacı olsun. Yemek yemesine yer, ama bu işi hiç kimseyi rahatsız etmeden itidal içinde yapar. Onu ağzı açık bir konumda gören kimse olmamıştır; bu işi bir köşede sessiz sakın yapacak ustalık onda vardır. Bir hırsız gibi gizlice dişlerine dokunur, daha hâlâ birkaç dişi de vardır pekâlâ. Seyahat için kendisine ne zaman gereksinim duyulduğunu önceden bildiğinden, uygun bir mevkide, kendi başına biletini alır. Yabancı dilleri su gibi çevirir, kendi ülkesinde dilsiz ve de suskun olduğundan, onun yabancı ülkelerde konuştuğunu duyan şaşar kalır. Gezilerde sık sık resmi çekilir; zaman zaman, resim çekilirken zamanında bir kenara çekilme atikliğini göstermemişse, resimlerde fazladan kişi olarak görünür. Sahibin ailesi bakar ve suratlarını yamulturlar. Böyle anlarda bile ona güvenmek gerekir. Filmleri kendi elleriyle alır baskıya verir, resimleri alıp getirdiğin-

de, kendisinin resimlerden yok olduğu görölür. Bunu nasıl yapar, kimse bilmez, kimse de ona sormaz, o da açıklama yapmaz; burada önemli olan sahibin ailesinin görüntüsünde bir fazlalık bulunmaması ve miras-adamın hiçbir yerde görünmemesidir.

HİLEAVCISI, köşelerden kafasını uzatıp bakar ve asla aldatılmaz. Masum maskelerin ardında nelerin gizlendiğini bilir ve başına bir şimşek düşmüşçesine birinin kendisinden ne istediğini anlaşıverir; ve de maske kendi kendine düşmeye kalmadan, ani bir karar verir ve maskeyi yırtar.

Hileavcısı, her şeyin zamanını bekler. İnsanların arasına dalar ve onları inceler, her şey önemlidir ve de bir anlam taşımaktadır. Bir insanın ne mal olduğunu ortaya koyması için serçe parmağını bükmesi yeterlidir. Herkes hileavcısının peşindedir, dünyada cani kaynamaktadır. Eğer biri ona bakarsa, adam çabucak bakışlarını çevirir, bakan, onun maskesiz olduğunu anlamamalıdır. Bırakınız adam biraz uyusun, gözünü bürümüş bulunan yağmacılık ve de yırtıcılık şehvetinin denizlerinde yüzsün ve şeytani plânlarını rahat rahat çizsin, boyasın... Hileavcısı enayi yerine konulmaya bir süre için gözyumar. Bu arada, kaynamaya başlar, öyle çok kaynar ki, buhar olup uçacak sanırsınız. Ama böyle bir şeyin olmasına özen gösterir, ve işler bu noktaya gelmeden saldırıya geçer.

Hileavcısı, şeytani planlar koleksiyonu yapmaktadır. Bunları koyacak yer sorunu yoktur, yeri vardır; onları iyi korur ve hilelerle dolu olan cebine Pandora'nın Kutusu adını vermiştir. Maskeleri vaktinden önce korkutmamak için yavaş çekim yürür. Bir şey söylemek durumunda kalırsa, sesini sevecenleştirir, konuşmakta güçlük çekiyormuş gibi yavaş yavaş konuşur. Bir insanın gözüne gözüne bakıyorsa, şaşırtmaca olsun diye bir başkasını düşünüyordur. Bir randevu vermiş olsa, yanlış zamanda buluşma yerine gider; randevuyu unutmuş gibilerden, çok çok geç ortaya çıkar. Böylece, düşmanı uyutur, sahte bir güvenlik duygusuyla tongaya bastırır onu, düşman onun hakkında yanlış bir imaj edinecek zamanı bulmuş olur böylece. Derken ortaya çıkar, süklüm püklüm özür diler ve geç kalma nedeni olarak tüyleri diken diken eden bir öykü sunar; kötü kişi masanın altında ellerini ovuşturmaya başlamıştır bile. Bunun üzerine hileavcısı bırakır adam uzun uzun konuşsun, konuşsun ve hiçbir şey söylemesin... Kendisiyle aynı fikirde olduğunu belirtmek üzere sık sık başını sallamakta açık ağız ayran budalası gibi adama bakmaktadır. Müthiş etkilenmiştir, güler ve arada bir bir iki övgü döker. Bugüne dek herkesi faka bastırmıştır. Hileavcısı ayrılmaya hazırlanıyor şimdi; hileba za elini uzatır, hararetle sıkar ve bir dâhi havasıyla, "konuyu düşüneceğim," der, sonra da hiçbir adedini bile kaçırmadığı hileleri düzene koymak ve dizgeye oturtmak üzere evine yollanır.

Sistem kurma konusunda özel bir yeteneği mevcuttur. Eh, ne de olsa dünyada her şey bir sisteme bağlıdır, hiçbir şey rastlantı değildir, her bir kötülük, diğerlerine bağlıdır, temelde, kendisini çok sa-

yıda gibi gösteren, kılık değiştirmiş tek bir alçak bulunmaktadır. Hileavcısı, keskin zekâsıyla uzanır, sımsıkı, kocaman bir dolaşık yumağı yakalar ve eker, onu şöyle yukarı kaldırır ve içinden, çok zekice çalışan ama gene de çalışması kendisini aldatacak kadar zekice olmayan Yaradana gizli gizli acır.

DEFOLU, sürekli olarak kendisini inceler, inceler de inceler ve her seferinde yeni kusurlar bulur bu kadın. Sürekli tenini inceler, burada minik kusurlar arar. Uzun uzun inceler, her seferinde de yalnızca küçücük bir alanı kurcalar. Büyüteçlerle bakar buraya, elinde cımbız bulunmaktadır, iyice inceler, cımbızın ucuyla gagalar, aynı yeri tekrar tekrar kurcalar. Çünkü ilk muayenede normal çıkan bir şeyin, bir sonraki incelemede defolu görüleceği kesindir, bu hep böyle olmuştur. Bu işe ilk başladığında, büyük bir düş kırıklığına uğramıştı, bu kadar çok sayıda defosunun olduğunu aklından geçirmemişti daha önce. Şimdiyse her tarafı kusurlarla kaplı bulunmaktadır ve daha hâlâ da bütün kusurlarını ortaya çıkarmış değildir. Bir kusurunu keşfetti mi, hemen bunu aklına yazmakta ve aynı kusurun sırası geldiğinde büyük bir acı içinde onu gene incelemektedir.

Kendisiyle ilgili bilgiler, defoluyu müthiş rahatsız etmektedir, eh, ne de olsa hiçbiri düzelmemek-

tedir. Bir şey buldu mu, o artık hiç değişmez, hep aynı kalır ve tekrar tekrar bulunabilir. Daha keşfedilecek pek çok alanın bulunmasına şükretmek gerekir, çünkü bütün tenini taramış ve her şeyi bulmuş olsa, bilgisinin ağırlığı altında çöküp giderdi kadın kuşkusuz. Onu ayakta tutan, daha yapılacak pek çok işin bulunduğunun farkında olmasıdır.

Bu, bazı insanları büyük umutsuzluğa düşürebilecek bir yükümlülüktür. Ama kadın bu işin zevkini çıkarmaktadır, çünkü o, kendi hakikati için yaşamaktadır. Bu konuda kimseye tek söz etmez, zaten bu kimi ilgilendirir ki... En büyük isteği, ölmeden önce bu işleri bitirmektir. Sırt bölgesine gelince... İşte bunu düşünmeye bile cesareti yoktur. Sırtı sona bırakmakta ve bu alanı incelemesine olanak verecek bir esinin geleceğini ummaktadır.

Defolu derisinin soyulduğunu hayal etmektedir. Her bir minik nokta, bütün derisi soyulmakta ve onun adına gizlice tavanarasına asılmaktadır. Orada, çamaşırların kurumak için asılı olduğu yerde, deri, göze çarpmayacak bir şekilde korunabilir; bu iş gereği gibi yapıldığında, hiç kimse fark etmez. Bu da bazı işleri kolaylaştırır. Sırt sorunu çözümlenir ve insan daha sakin ve daha haklı bir şekilde yoluna devam edebilir, işini sürdürebilir. Yapılan iş daha pürüzsüz olur, ayrıca da, şu ya da bu bölüme ayrıcalık tanındığı ve insanın diğer alanlara eğilmesini engellediği duygusuna kapılmaz.

Defolu, bütün kadınların gizli gizli aynı şeyi yaptığından kuşulanmaktadır. Bir kadın, tenine bir kez iyice baktı mı, o deri artık onu rahat bırakır mı hiç? Bu nedenle kaşınır deri, kaşınmak, tenin bakılmak ve ciddiye alınmak isteğini dile getirir.

Defolu, hiç kimseyi kiskanmaz, neyin ne olduğunu bilir, pırıl pırıl bir ehre onu etkilemez, diğer alanlar tümüyle farklı görünür çünkü, erkeklerin kandırılmaları, yıllarca ve yıllarca sürecek son derece titiz bir inceleme yapmadan evlenmeleri onu hayretler içinde bırakmaktadır.

ARKEOKRAT, milyon yıldan azına razı olmaz, ve bulur da. Anneannesi ona benzeseydi, Truva'yla yetinirdi, ama bu iş kapanmıştı artık. Geleşme daha da gerilere gitmekte, arkeokrat kadın da ondan yararlanmaktaydı. İnsanlar durmadan kazıyorlar, bu kadın, neyin nerede olduğunu biliyor oysa. Hiçbir şey ondan gizlenemez. Gelmiş geçmiş en eski altın ondadır, kimse o altına dokunamaz, daha yapıldığı yıllarda bile bu kadın için düşünülmüştür bu altın; o müthiş eski kentler yok olduğunda, kimin için yok olmakta olduğunu biliyordu insanlar. Yüreğinde taşımakta olduğu kudret değneği, yeryüzünün nerelerinde bir zamanlar insanların yaşadığını söylemektedir ona.

Kuyumcu dükkanlarına doluşup kıymetli nesnelerin değerini fiyatlarla ölçen aşağılık insanlarla alay eder bu kadın. Parayla satın alınan şeyler, sonradan görmeler ve diğer ayaktakımı için uygun olabilir. Arkeokrat kendisine ne borçlu olduğunu bilir, bir

taşı cilalamanın yıllar aldığı ve saygınlık ve sabırdan oluşan kölelerin yaşadığı eski kültürler kemiklerine işlemiştir bu kadının.

Onu kanla kandıramazlar —kan, çeşitli karışımlarla sulandırılmıştır— insanoğlunun nasıl ortaya çıktığını bilir insan, hangi menfur değişimlere uğradığını bilir, hangi gururun güvenilir olduğunu, kimin kendisini satmayacağını bilir; arkeokrat kadın kendi geçmişini araştırmaktan kaçınır, geçmişinde ne bulursa bulsun, iğrenecek ve elinin tersiyle itecektir. Bozulmamış tek şey, toprağın derinliklerinde gömülmüş olanlardır, orada ne kadar çok milyon yıl gömülü kalmışsa, o kadar kusursuzdur bunlar. Piramitlere yığılan boş kafalara sadece gülümser o. Ona firavundan falan söz etmesinler, bütün mumyalar sahtedir, o, gerçek şeyi, hakkında kimsenin hiçbir şey bilmediği hakiki nesneyi ister, ve bu nesnenin günışığına çıkarıldığı an, işte yalnızca o an, hakikat anıdır.

Birkaç gün sonra dolandırıcılar nesnenin başına üşüşür; pahalı nesneler iyice parlayacak şekilde ovulup cilalandığında çağdaş bir görünüme bürünürler.

Arkeokrat, çevresinde kimsenin dolaşmasına tahammül edemez, ailesi de yoktur zaten. Uyanık ve de itaatkâr köpekler tarafından korunmakta, seyahat ettiği süreler dışında yalnız yaşamaktadır. Ne var ki, genellikle seyahat halindedir bu kadın. Hakir gördüğü büyük servetiyle dünyanın dört bir yanındaki arkeologları destekler; bir olay olduğunda, durumu herkes öğrenmeden, konu kamuya ulaşıp da sonsuza dek yok olacağı müzelere konmadan önce, yasal katkısını kanıtlamak için anında olay yerine koşmak durumundadır.

ATKARANLIĞI kadın, çok az şey öğrenmiştir ve insanlarla pek iyi geçinemez. Sözcük yoksunu değildir, okur ve de yazar, ama bir kişi kalkıp da onunla konuştu ve de ondan bir yanıt bekledi mi, dili tutulur. Hatta, biri bu kadının karşısında dikilse, gözlerini ona dikse, yeter... Dudakların, karşısında açılıp kapanması ve seslere biçim vermesi, onun iki ayaklı bir hayvan olarak tepki gösterme cesaretini tümüyle yok eder, ne türden olursa olsun biriyle karşı karşıya bulunmaktan ödü patlar.

Böyle durumlarda başını çevirir, gözlerini kaçırır, titrer, gözleri dolu dolu olur. Diğer insanların böylesine kolaylıkla konuştuğu bütün sözcüklerden utanmıştır. Neden biri karşısına dikilip de dilini tutmaz ki? Bu durumda belki yavaş yavaş, kendini karşılaşmaya hazırlayabilirdi atkaranlığı kadın. Belki henüz konuşulmamış sözcüklere kendini hazırlayabilirdi. Ama hiç kimse ona bu zamanı bahşetmemektedir. Biri çıkıp ona gelir, bir bakarsınız,

karşısında duruyordur, ona bakmaya başlamıştır bile, ağzını açmış ve konuşmaya başlamıştır. Daha kadın karşısındakinin gözüne gözüne bakma cesaretini bulmadan, sözcüklerin saldırısına uğramış. Bari yumuşak, olağandışı sözcükler çıksa ağızlardan, kendi içinde gizli gizli taşıdığı türden sözcükler olsa... Ama hayır, hep büyük, sivri sözcükler yüzüne, sert küçük taşlar gibi fırlatılmakta ve kadını yaralamaktadır.

Atkaranlığı kadın, ahırlarda atlara sığınır. Bir hayvanın karşısına geçer, ve onun pürüzsüz bağrında kendisini sakınleştirir. Tek bir sözcük konuşulmaz, kuyruklar tatlı tatlı sağa sola savrulur, kulaklar dikilir, burun delikleri titrer; hayvanlar onun varlığını kabul ettiklerini belirtmektedirler. Gözler sessizce ona çevrilir, hiç kimseyi incitmeyen gözlerin içine bakmakta hiçbir sakınca yoktur.

Atkaranlığı kadın kendisinin bir at olmadığına memnundur. Kendi akranı, eşiti olarak gördüğü bir şey olmak arzusunda değildir. Daima yabancı olan şeylerle kendini rahat hisseder. Kendini alçaltmaz, sevgisini göstermez, kendisine ait bir sesi yoktur; kendisi ne kadar az anlamayı yeğliyorsa, o kadar az anlaşılmak ister. İçinde yaşamak durumunda olduğu karanlık, yalnızca atlarda bulunan bir şeydir. Kendisine daha yakın olmak isteyen hayvanlarla ilgili olarak hiçbir girişimde bulunmuş değildir. Bu kadının at binmekten hoşlandığını sanmak yanlış olacaktır. Ama o, zaman zaman mevcut bulunan ahırlara girmenin yolunu bulur, insanlar tarafından terkedildikleri zamanları saptamayı bilir ve hiçbir kimsenin beklenmediği sürece onlarla birlikte kalır.

Atkaranlığı kadın, kendisine karşı aşırı bir sevgi besleme derdinden muztarip değildir, ama atlarla yalnız kalabilir.

KÂĞITAYYAŞI eline geçen bütün kitapları okur, hangi kitap olduğu önemli değildir, yeter ki sert olsunlar. Üzerinde konuşulmakta olan kitaplarla arası hoş değildir; az bulunan, unutulmuş kitapları sever. Zaman zaman bir kitabı arayıp bulmak için bir yıl onun peşinde koştuğu olur, bunun nedeni, kitabı kimsenin bilmemesidir. Sonunda kitabı eline geçirdi mi, çabucak okur, gecikmeyi kapatır, ve mutlaka o kitaptan alıntılar sunacak duruma gelir. Adam, şimdi, kırk yedi yaşında neyse, on yedi yaşında da oydu, hiç değişmemişti. Ne kadar çok kitap okursa, değişmezliği o kadar artmaktadır. Bilmediği bir adı söyleme girişimleri başarısız olacaktır; her alanda aynı derecede bilgi sahibidir. Geride henüz bilmediği bir şeylerin daima kalması nedeniyle, hayatında hiç sıkılmamıştır bu adam. Yalnız bir şey var: Konuyu hiç kimse ondan önce okuyup öğrenmesin diye bilmediği şeyi açığa vurmaz.

Kâğıtayyaşı, hiçbir şeyin kaybolmaması için o

güne dek asla açılmamış bir kutuyu andırır. Yedi doktorasından söz etmekten sakınır, yalnızca üçünü söyler, onun için her yıl yeni bir doktora almak, çocuk oyuncağıdır. Konuşkandır, konuşmayı sever; konuşabilmek için, diğerlerinin söyleyeceklerini söylemelerini sağlar. Karşısındaki "Bilmem," dedi mi, arkasından ayrıntılı ve ağdalı bir konferans bekleyebilirsiniz. Hızlıdır kâğıtayyaştı, çünkü durup dinlenmeden kendisini dinleyecek yeni insanlar aramaktadır. Onu bir kere dinlemiş bulunan kişi hiç unutmaz, ona göre dünya kitaplardan ve dinleyicilerden oluşmuştur. Başkalarının suskunluğunu nasıl takdir edeceğini bilir, kendisine gelince, sadece kısa bir süre için, bir söyleve girişmeden önce suskundur. Aslında hiç kimse ondan öğrenmek istememektedir, çünkü adam, daha pek çok başka şey bilmektedir. O, inançsızlık ortamı oluşturur, bunun nedeni kendisini asla tekrarlamaması değil, tek ve de aynı izleyici karşısında kendisini hiçbir zaman tekrarlamamasıdır. Her seferinde farklı bir şey olmasa, adam karşısındakini meşgul ediyor, avutuyor olacaktı. Bilgisine karşı adildir o, her bilgi bilgidir. Onun içinde olup da bir diğerinden daha önemli tutulan bir bilgiye tökezlemek için insanların vermeyeceği yoktur. Sıradan insanlar gibi uyuyarak geçirdiği zamandan dolayı özür diler.

Yıllar sonra onu tekrar gördüğünüzde, bir yığın beklentiyle dolu olduğunuzu hissedersiniz ve onu, nihayet bir aldatma edimi üstünde yakalamaya can atarsınız. Ama canınızı boşa atıyorsunuzdur, gerçi, tümüyle farklı şeylerden söz etmektedir ama, harfi harfine aynıdır adam. Zaman zaman aradaki boşluklarda evlendiği, bazen de boşandığı olur. Eşleri orta-

dan kayboluverir, hep yanlış evlilik yapmıştır. Onu, yaptığı bir şeyi bozmaya kıskırtan insanlara hayrandır, yaptığı şeyler yapılmamış hale gelince, fırlatır atar onları. Tümüyle siler. Önceden en ince ayrıntısını okuyup öğrenmeksizin hiçbir kente gitmemiştir bugüne dek. Kentler, onun bilgisine uyarlanır; onlara ilişkin okuduklarını doğrular kentler, okunamazlık arzeden kentler, yokmuş gibi görünür.

Ahmağın teki ona yaklaşmaktaysa, daha uzaktan gülmeye başlar. Onunla evlenmek isteyen kadın, kendisinden bilgi isteyen mektuplar yazmalıdır. Yeterince sık yazarsa, adam onun olur ve kadının sürekli, ama sürekli soru sormasını arzular.

BAŞTANÇIKARICI kadın, kapı dışarı çıktığında mutlaka ama mutlaka erkekler peşine düşer. Kadın daha üç adım atsın atmasın, onu görürler ve izlemeye başlarlar; bazıları sırf onun için karşıdan karşıya geçerler. Buna neyin neden olduğu konusunda en küçük bir fikri yoktur, acaba yürüyüş şeklinden midir, ama yürüyüşünde sıradışı bir durum görememektedir ki... Diyelim erkekleri bir bakışıyla kıskırtıyor, ama hiç kimseye bakmaz bu kadın... Garip ya da dikkat çekici bir giyim tarzı da yok, kendine özgü bir parfümü de yok — şık, evet evet şık ve seçkin... bir de saçı... acaba saçından dolayı mı peşinde erkekler? Saçını toplamış değil, ama kusursuz bir şekilde taramış bulunuyor.

Onu rahat bırakmalarını istiyor, ama biraz hava alması da gerekli... Hem insan dışarı çıkmaktan ne kadar süre kaçınabilir ki... Bazen bir vitrin önünde durur, ve anında camdan, ardında birinin dikilmekte olduğunu görür. Adam onu rahatsız etti edecek, işte,

konuşmaya başladı. Kadın dinlemez bile, bu adamın ne söylediğini tahmin edebilir, ona hemen yanıt vermez, bu adama gereğinden fazla lütufta bulunmak olur. Ama adam yapışkan çıkar da kadın ondan kurtulamazsa, ansızın döner ve öfkeyle yüzüne doğru tıslar, öylesine yakındır ki adama, saçları onun kravatına değmektedir: "Benden ne istiyorsunuz? Sizi tanımıyorum! Beni rahatsız etmeyin! Ben sizin bildiğiniz kadınlardan değiğim!"

Ne bekliyor bu adamlar? Neden ona inanmıyorlar? Aslında onlara bakmıyordur kadın, bu adamların suratını bir daha görse tanımaz. Ama söylediği sözler, sihirli etkilerini mutlaka gösterirler ve adamlar daha da yapışkan hale gelirler, belki de bu, kadının saçlarının erkeğin kravatına değmesinin yarattığı etkidendir. Kadın dikkat çekmeyi engellemek amacıyla, onlarla elden geldiğince yakın konumda olmalıdır konuşurken. Yoksa, fkeli sözleri duyan etraftakiler ne düşünür? Ama erkek, kadın o biçim bir kadınımış gibi laf atmasını sürdürür ve elini kadının saçlarında dolaştırır. Etraflarında insanlar olmasa, şimdiye dek çoktan tokadı yapıştırmıştı adamın yüzüne. Ne var ki, baştaıkarıcı, hangi hareketin uygun olduğunu bilmektedir, öfkesini yutar ve en yakındaki vitrine kaar. Henüz ondan kurtulmuş değilse, sessizce adamın vitrinden vitrine onu izlemesine izin verir, tek bir hece bile çıkarmaz ağzından, ve kravatın yeterinden fazla yaklaşmaması için kesin tavrını koyar. Sonunda umudunu yitiren erkek, kızı bırakır. Ama baştaıkarıcı hâlâ, bir erkeğin kendisine, "Afedersiniz, şunu söylememe izin verin, sizin o biçim bir kadın olmadığınızı görüyorum ben," demesini beklemektedir.

Baştañçıkarcı, kendine saygısı olan bir kadındır, vitrinlere bakmamak ona yakışmaz. Rahat bırakılmak için parfümünü değıştirdi, bir yararı olmadı. Saçını bile bir başka renge boyadı, bütün renkleri denedi, ama erkekler ondan gene hep aynı şeyi istiyorlar, hepsi de kadının peşindeler, bu adamlardan korunmak için bir şövalyeye ihtiyacı var, nerde bulabilir bir şövalye acaba?

YORGUN kadın, restoranında oturur ve pürdikkat gözetler. Artık genç değildir, pek fazla yaşlı da değil kendisi, ama aşırı iş yükü karşısında göğüs geçirecek kadar yaş yaşamış. Restorana giren müdavimleri selamlar. Mal sahibi ya da sahibinin eşi —her neyse— olarak, kendisini nasıl hissettiğinin sorulmasını hak etmiş durumdadır. "Bugün nasılsınız?" "Yorgunum," der, ister öğlenin on ikisi olsun, ister gece yarısının on ikisi, yanıt değişmez, ayrıca da yorgunluğunun nedenini mutlaka belirtir. Öğle saatiyse, "Dün, tam on sekiz saat çalıştım," yok eğer gece yarısıysa, "Bugün on sekiz saat çalıştım," şeklinde açıklar yorgunluğunu. Bu tümce, onu yormayan tek şeydir, yıllardır günde yüz kez bu sözleri söylemiştir. Tümcelere ağlamaklı bir yüzü eşlik ettirir, çökmeye, yerlere yığılmaya ne kadar yakın olduğunu göstermek için ayağa kalkar, iki adım atar, ve... gerçekten de düşüverir. Kaba minderli bir sandelyeye

yığılmaya özen gösterir, düştüğünde bir yerini incitmek istemez çünkü. Doğru dürüst bir düşünüş gerçekleştirdikten sonra, ağlamaklı ve de yalvarmaklı bakışlarını çevresinde dolaştırır ve "Yorgunum," der.

Ama o ne, garsonlardan biri bir hata yaptı bile: gelen bir müşteriyi fark etmedi, tabakta bir şey unuttu... Kadın hemen parlar, kesik kesik havlamaya ve kendi dilinde çığlıklar atmaya başlar. Durup dinlenmeden ve yorulmadan havlamaktadır. Göğsüne takmış bulunduğu haç bu heyecandan etkilenir ve kadının sözcüklerinin ritmine uygun olarak utanmaksızın ve de pis pis dans eder. Kadının bütün tümceleri, çok tiz bir şekilde, yüksek bir notayla son bulmaktadır. Pek çok tümce olduğundan, her türden konuşma kesilir, hiç kimse kendi söylediğini duymamaktadır artık, müşteriler dilsizleşir. Sevgililer, gelecekleri konusunda duydukları kaygıyla öylece kalakalmışlardır, artık birbirlerinin gözlerinin içine bakmamaktadırlar.

Böyle azarlaya azarlaya yerinden kalkar kadın, ayaklarını sürüye sürüye tezgaha ulaşır, yemek dolu bir tabağı bizzat eline alır, restoranda gene ayaklarını sürüye sürüye dolaşmaya başlar, derken fikrini değiştirir, tabağı gerisin geriye tezgaha götürür, dünyanın en tiz ve de acı viyaklamaları arasında tabağı parçalamaksızın oraya bırakır. Hiç kimse o anda bir şey sipariş etmeye cesaret edemez, insanların tek isteği sessizlikten başka ne olabilir ki? Yeni müşteriler gelebilir o sırada, yorgun kadın başıyla onları selamlar ama bir yandan da hiçbir şeyini hiç değiştirmeden azarlamalarını sürdürmektedir. Her

şeyin gerektiği şekilde olmasını sağlamak için haykırmaktadır, eh ne de olsa, bu nedenle burada bulunmaktadır, göğsündeki haç, ona güç vermektedir, haç olmasa, üç tümceden sonra her şey bitmiş olacaktı. Sonunda oturduğu yere yığılırken, sağına soluna bakınır, gözleri merhamet dilenmektedir, ağzındansa, "Yorgunum," inleyişi dökülmektedir.

SABAH oldu mu, sürüncemeci posta kutusuna bakmaya aşağı iner, mektupların zarflarına bakar ve onları ayırır. Acil olanları öylesine etkin bir şekilde gizler ki, bunlar bir daha asla bulunamaz. Daha az acil olanlar için daha az çaba harcamak gerekli olur. Ama hepsinin işi bitirilir. Bu adamın hiçbir günü, mektuplarının icabına bakmadan başlamaz. İş bitirdiğinde rahat bir soluk alır ve unutma işine koyulur. Gelen mektuplarının işi bittiğinde yapılacak en güvenli iş, gerisin geriye yatağa girmek ve uykuya devam etmektir. Çünkü tekrar uyandığında, mektuplarının nerede olduğunu bile bilmeyecektir: Bilseydi, gizleme yerlerini albaştan değiştirmeye başlayacaktı. Bir defada o kadar çok şeyi unutmak hiç de kolay değil.

Sürüncemeci nereye gitmemesi gerektiğini anlamak için saate bakar, çünkü onu orda biri bekliyordur. Birilerinin kendisine sıkıntı vereceği, başını

ağrıtaçağı vakti atlatmak için, onu kimsenin tanımadığı sakın yerler arar. Adam bulunamadığından ve kendisine bakan insanları izlemekten hoşlandığından zaman çabuk geçmektedir. İzinin bulunamamazlığı açısından kendisine büyük saygı duyulmaktadır. Adamın çok meşgul olduğu sanılmaktadır, ne ile iştigal ettiğini kimse bugüne dek ortaya çıkaramadığından, insanlar onun çok önemli bir şey olduğunu sanmak durumunda kalmaktadırlar.

Sürüncemeci, kendisine bir şey hatırlatan insanlardan kaçınır. Biri kazara anımsatacak olsa, büzülür ve "O ben miydim gerçekten?" diye sorar. Kendisini özgür olarak görmektedir, çünkü hiçbir şey olmamaktadır, olan her şeyin bir sonucu bulunmaktadır. Özel olarak özel yaşam sürdürmekle ün yapmıştır. Kapısındaki zil, yıllardır çalışmamaktadır. Onu onarmayı aklından bile geçirmez, hatta bazen, insanlar adının yazılı olduğu yerin üzerindeki zile bastıklarında, pencereden gizlice bakar onlara. İnsanlar istedikleri kadar düğmeye bassın, adam duymaz; zile basanları ne kadar fazla gözlerse o kadar mutlu olur. Daha sonra hava karardığında, kapısının önüne çıkar ve durumun tadını daha da iyi çıkarmak için, kendi ziline basıp durur.

Halılarının üzerinde dolaşacak ziyaretçiler konusunda neden bunca pipirikli olduğunu biliyor: halıların altında binlerce açılmamış mektup yayılmış durumda. Şilteler mektuplarla öylesine ağırlaşmış ki, onları kaldırmasına olanak yok. Bodrumda tek bir boş valiz kalmamış. Aynı şekilde, dolaplar okunacak mektuplarla tıklım tıklım. Kitaplıklara yaklaşılmaya çekiniyor, çünkü hangi kitaba el atsa, sayfa aralarının mektuplarla dolu oldu-

ğunu biliyor. Hiçbir mektubu atmaz ama. İçlerinde önemli bir şey olabilir çünkü. İçinde ne olduğunu öğrenmeden önce bir mektuptan kurtulmak saçmalıktır. Gün gelir, insan bir şey arar. Her şeyin yerli yerinde olduğunu aklına getirince rahatlar. Hiçbir şey vardan yok olmamıştır, hiçbir şey yitmemiştir ya, önemli olan budur.

BOYUNEĞMECİ, kadere sığır, kaçınılmaz olan ya da yazgı, onun için mutluluk kaynağıdır. Yazgıya hayır demek anlamsızdır, dolayısıyla kaçınılmaz daha ortaya bile çıkmadan adam evet der. Şöyle biraz eğik yürür bu, böylece önüne gelen boyunduruğu boynuna geçirmeye istekli olduğunu ilân etmektedir. Ancak pek öyle sağa sola bakmama-ya çabalar, boyunduruklar tarafından fark edilmeme-ye dikkat eder. Çünkü her boyunduruk, kendine özgü bir şekilde boyna geçmek istemektedir; eğer yeterinden fazlaysa sayıları, kimliklerini yitirirler, hem, sürekli tekrarlanan aynı şeyi yaşamaktan daha kasvet verici ne vardır?

Boyuneğmeci, bir boyuneğmeden ötekine eğilir. Ve bunun neye yaradığını yüreğinde duyar, derinden hissettiği sözcüklerle mantıklı kılar boyuneğmeyi. İnsanoğlunun kaçınılmazı yaşamak için var olduğu inancını taşımaktadır: işte onu hayvanlardan ayıran

şey budur. Onlar bilmezler, hep hissederler, yazgılarından kaçabileceklerini sanarlar daima. Zaman içinde yenip yutulurlar ve zavallıların, bunun kaçınılmaz olduğu, böyle olmak zorunda olduğu konusunda küçücük bir fikirleri bile yoktur. Ama insan-oğlu, durup dinlenmeden yazgısını bekler ve onu hoş karşılar.

"Sonsuza dek yaşamak ister misin?" diye sorar boyuneğmeci çocuğuna daha bir iki sözcük konuşmayı öğrenir öğrenmez, ve çocuğu, daha küçük yaştan boyuneğmeye hazırlar; çocuk kendisi gibi olmalıdır çünkü, ve hayat yolunda gözleri kör bir şekilde yürümemelidir, boyuneğicilerin soyunu tüketmemeli, sayılarını arttırmalıdır.

Ölmeye istekli birinin boyuneğmeyi daha küçük yaşlarda iyice öğrenmiş ve de uygulamış olduğunu bilir, burada önemli olan, bu içgörünün pençeleri arasında yaşamayı becermektir. Bu beceri, olmak zorunda olan şeye karşı kesinlikle ve de asla hiçbir şey yapmamaktan ibarettir. "İnsan, olmak zorunda olanı, diğer şeylerden nasıl ayırabilir ki hem?" İnsan bu yönde bir güdüyle doğmuştur anasından der, ve insanın aklı, bu güdüyü asla ve asla yitirmediği sürece ve de bu ölçüde akıl olma niteliğini korur.

Özgürlük mücadelelerine, ayaklanmalara, isyanlara ya da küçücük protestolara bile kulak vermemek şiddetle tavsiye olunur. Ama kaçındığı halde duyarsa da, sonuna dek gitmeli ve aynı zamanda bunların ne denli yararsız olduğunu öğrenmelidir. Bunlar ya başarısızlığa uğrarlar, ya da başarısızlığa uğramazlar. Uğramazlarsa, mesele yok, her şey eskisi gibi kalır. Her şeyi gören ve olduğu ve olmuş olduğu gibi

kabul eden kişi, onurunu koruyor demektir. Dünyanın en kötü şeyi bile, iyidir, yeter ki bir yazgı olarak başa gelsin, çünkü yazgı, en güç olandır.

Boyuneğmeci güçlölklere dayanma talimi yapar. Bunu öyle iyi yapar ki, bazen kötölüklerden nasibini alır; bu durumda, bir güçlüğü, daha doğru dürüst ortaya çıkmadan engellemeyi başarır. Dolayısıyla bir yükün yerini bir başka yük almıştır, eh, o da arada bir değışiklik ister. Her yeni yük, insanoğlunun aşkınılığını arttırmaktadır.

Boyuneğmeci, sayısız deneyim sahibidir, onda deneyim kaynar. Sağa sola akıl dağıtır. Verdiği akıl, hep aynı akıldır.

SULTANKOLİK, kadındır ve haremın ortadan kalkmış olmasını kendisine dert edinmiş bulunmaktadır. Hey gidi... onlar, kadından anlayan erkeklerdi, tek ve aynı kadınla sonsuza dek yetinmezlerdi. Özgüven sahibiydi o erkekler, kanları kaynamaktaydı, işleri uğruna yaşantılarını kesintiye uğratmazlardı, ve para kazanmak tümüyle iliklerine işlemiş değıldi. İşlerinden çıkıp şu tekeşli yaşantılarına, evlerine dönen baylara bakın. Ne umursamazlık! Ne bezginlik! O ne boş, sefil ve de suskun huzur! Sanki kadınlar bir hiç, sadece yemek pişir, çocuk bak! Herhangi bir hizmetçi ya da yuva öğretmeni onların yerine geçebilir. Tevekkeli değıl kadınların ruhları çarpıtılıyor, varoluş nedenlerini bile bilmiyor kadınlar. Aslında işe gidip tıpkı kocaları gibi bir yaşantı sürecekk kadar pişkin hepsi de. Ticaret yapsınlar, duygusuz ve de soğıuk birer yaratık olsunlar, kendilerini çok önemli biri olarak duyumsasınlar, ve gece eve tıpkı kocaları gibi yorgun gelsinler; erkek pantolonu giysinler, erkek dili konuşsunlar, kendilerini evde kadınlara karşı kanıtlamak yerine, dışarda erkeklere karşı kanıtlamakla yetinsinler...

Haremleri hayal eden sultankolik, bir zamanlar imparatorluğun büyüklüğünü oluşturan o kurumu ortadan kaldıran Türkiye'ye acımaktadır. Fetihleri anladık, büyüklüğü anladık, diğer ülkeler gibi olmasını, eskisinden daha modern olmasını anladık, ama ah, öyle alçakgönüllü ki... Haremleri varken harikaydı Türkler, haremleri doldurmak için savaş çıkarırlardı, bütün fetihleri, yeni kadınlara karşı duyulan şehvetten ileri geliyordu, bu harikulade doymakbilmezlik karşısında onları sevmemek elde mi! Kendisini birkaç kadının ve sayısız cariyenin beklemekte olduğu bir erkeğin gözlerini üzerinde hissetmek, ah! Seni diğerleriyle kıyasladığını bilmek, onda ilgi uyandıran çok özel biri olmak, kendi gözlerini onunkilerin içini dikmek, ah, ne büyük bir zafer! O erkeğin savaş alanındaki zaferleri gibi! Onu kucaklamak, ona başka hiçbir kadının sunamayacağı bir şey sunmak! Kendi oğlunun gelişmesi için zehirlerle ve haremağaları ile uğraşmak, oğlunun, kardeşlerinden ve rakiplerinden kurtulması yönündeki isteğini uyandırmak ve de güçlendirmek!...

Sultankolik, içinde yapılacak gerçekten kadınsı bir şeyin bulunmadığı bir sözcükten iğrenir. İnsan bir film yıldızı olacak da seninle tıpatıp aynı şeyi yapan erkekle aynı fırsatlara sahip olacak, öyle mi? İzleyiciler karşısında dans mı edecek yoksa? Yoksa şarkı mı söyleyecek? Erkeklerin yapmadığı bir şey kaldı mı bugün? Erkekleri geçmeye çalışmak için erkek mi olmak lâzım yani? Yalnızca kadına özgü tek iş bir prens doğurmak. Diğer prensleri ve de zaman içinde yaşlandığında şultanı da öldürecek bir prens!

Sultankolik kendine bir harem kurar, ve de kendini bu hareme kilitler. Orada sonsuza dek kalır, asla çıkmaz. Orada ortama uygun şekilde, bütün içini

gösterecek giysiler giyer ve yalnızca o erkek için erotik danslar yapmaya koyulur. Orada, asla gelmeyen sultanı bekler, ve kendisine ulaşmak üzere yola çıkmış olduğunu düşler. Sultan burada alışmış olduğu, kendisine uygun ve de lââyık olan her şeyi bulacaktır, burada, her şeyi daha iyi bulacaktır. Kadın kendini özlemle sultanın ayaklarına atar ve en iğrenç arzularını ortaya dökmesi için ona yakarır.

ÜSTÜKAPALI kadın, kendinden herhangi bir şey verme konusunda son derece isteksizdir, ve her şeyden, sözcüklerden bile utanır. Daima söylemek istediğinden farklı şeyler söyleyerek ve bütün dolaysız sözcüklerden kaçınarak mutlu olur. Hep şart cümleleriyle, şart kipinde konuşur, her bir isimden önce durur ve bir ara verir. Bu yeryüzünde bedenler olmasaydı, daha rahat edecekti kendisi. Kendi bedenine de bu dünyada yokmuş işlemi uygulamaktadır. Yalnızca üstünü örtmek gerektiği zamanlarda fark eder bedenini, ama o anlarda bile onunla herhangi bir temasta bulunmamaya özen gösterir ve de bunu becerir. Bedenin herhangi bir bölümünün adını ağzına aldığı bugüne dek duyan olmamıştır. Dolambaçlı konuşma sanatı hayli gelişmiştir, geçmişte onu hiç de yadırgamayacak bazı edebiyat dönemleri olmuştur. Ama bugün, yaşamak bayağı bir marifet haline gelmiştir. Çünkü herkes onu kışkırtmakta, herkes onu şaşırtmaktadır, insan gözlerini olumsuzdan çevirdiği anda bir başka durumla karşılaşmaktadır, en iyisi çok kısa aralıklarla sürekli bakış çevirmektir.

Üstükapalı kadın bir kimseye hitabetmeden önce yakaran bir "lütfen" döker dudaklarından, bunun anlamı şudur: karşısındaki kişi, kadının kullandığı dili kullanmak zahmetine katlanmalı, onu benzer şekilde yanıtlamalı, ve onu incitecek herhangi bir şeyden sakınmalıdır. Kadına işkence etmemelidir — çünkü daha karşısındaki elini sıkmaya hazırlandığı andan itibaren büyük bir acı ile kıvrılır kendisi... İşte bu yüzden yakaran bir sesle "lütfen" demek ve elini çekik tutmaktadır. Eldivenli olduğu halde —eldiveni asla çıkarmaz elinden— baskıyı hissetmekte ve huzuru uçup gitmektedir, çünkü ansızın bir bakar, kendi bedeni, diğer kişinin bedeniyle yanyana, ya da karşı karşıya... Öyle utanır, öyle utanır ki, yer yarılsa yere girebilir.

"Lütfen!" der, sonra yalnızca kendisinin anlayacağı tümcelerden birini telâffuz eder, işin en kötü yanı da bu tümceyi tekrar etmek zorunda oluşudur. Sanki yabancı bir dilde konuşmuşçasına şaşkın şaşkın bakarlara kadına, bu durumda, neyin daha dayanılmaz olduğuna karar vermekte güçlük çeker: gözlerine dikili gözler mi, yoksa samimi ve de apaçık sözler mi...

Üstükapalı kadın yalnız yaşadığından alış verişe çıkmak zorundadır. Gereksinimleri en aza inmiştir, adları ürkünç olduğundan ne olursa olsun almaması gereken şeylerin bulunduğunu bilir. Acıkır gerçi, ama hasta olmamak zorundadır, çünkü dünyada, doktor denen ve sana düpedüz, lâfı hiç dolandırmadan nerenin ağrıdığını soran ve de doktor diye anılan şeytanlar bulunmaktadır.

KURUSIKISOFU, neyin doğru olduğunu asla kendine sormak zorunda değildir, Kitapların Kitabını açar, bakar. Orada gereksindiği her şeyi bulmaktadır bu adam. Moralini düzeltmekte, ona destek vermektedir bu kitap. Adam bütün çalışkanlığı, yılmazlığı ve de gücüyle ona yaslanır. Ne yapmayı tasarlarsa tasarlasın, Tanrı yaptığını onaylayacaktır.

Gereksindiği tümceleri bulur, uykusunda bulur onları. Çelişkileri kendine dert etmek zorunda değildir, çelişkilerin ona yararı dokunmaktadır. Kendisine faydası olmayacak ne varsa atlar, ve tartışılması olanaksız bir satıra yumulur. O satırı içine işletir, işletir, sonunda onun yardımıyla istediği sona ulaşınca dek sürdürür bu işi. Ama yaşam devam etmektedir, ve adam bir başka tümce bulur kendine.

Kurusıkısofu di-li miş-li geçmiş zaman kipine ya da geçmiş zamanın hikâyesi'ne güvenir ve onun yardımına başvurur. Modern çağın hileleri ve alet

edevatı çok saçmadır, onlarsız daha iyi yaşar insan, bunlar her şeyi daha da karmaşık hale getirmeye yaramaktadırlar. İnsanoğlu, açık ve net bir yanıt, tutarlı bir yanıt ister. Kesinlikten uzak bir yanıt, beş para etmez. Farklı sorulara karşılık farklı tümceler vardır. Ona, uygun bir yanıtı şak diye yapıştıramayacağı bir soru soran çıkarsa alnını karışlayacaktır.

Kurusıkısofu düzenli bir yaşam sürmekte ve vak-tini hiç ziyan etmemektedir. Yanıbaşında dünya bata-bilir, ama onun hiç kuşkusu yoktur: Dünyayı Yaratan O, son anda dünyayı yok olmaktan kurtaracaktır; kur-tarılamazsa da, O, Kendi Sözü yaşamını devam ettir-sin ve doğruluğunu korusun diye tükenmiş bir dün-yayı yeniden inşa edecektir. İnsanların çoğu Onun Sözü'nü dinlemedikleri için yok olacaktır. Ancak O-nun Sözü'nü dinleyenler gerçekten yok olmazlar. Ku-rusıkısofu, her tehlikeden korunmuştur bugüne dek. Çevresinde binlercesi çökmüştür, ama o, hâlâ yaşa-maktadır, ona hiçbir şey olmamıştır, bunun bir anlamı yok mudur yani?

Kurusıkısofu, alçakgönüllülük içinde fazla övün-mez, hak etmediği övgüyü kabullenmez. İnsanoğul-larının aptallığını bilmekte ve onlara acımaktadır, oysa her şey ne kadar kolay olabilirler onlar için... Ama onlar bunu istemiyorlar. Özgürlük içinde yaşa-dıklarını sanıyorlar ve kendi kendilerinin kölesi olduklarını anlamıyorlar bir türlü.

Kurusıkısofu, öfke nöbetine tutulduğunda, onlara gözdağı verir, ama sözcükleriyle değil. İnsanları fır-çalamak için sözcüklerden daha iyi araçlar vardır. Böyle durumlarda adam bizzat Sina Dağının tepesin-deymiş gibi sesinin bütün şiddetiyle dimdik durur ve gürlükler, tehdit eder, kusan, parlar parlar söner, göz-

yaşlarına boğuluncaya dek söver sayar. Neden gene onu dinlemeyi reddetmişlerdir, sonunda onu dinleyecekleri an ne zaman gelecektir?

Kurusıkısofu yakışıklı bir adamdır, gür seslidir ve de bir yelesi bulunmaktadır.

GRANITYETİŞTİRİCİ, mazeret tanımayan bir kadındır. Caniler de bahanelere sığınmaya, mazeretler bulmaya çalışmaktadırlar, bunlar konuşur da konuşur, anlatır da anlatır, sonunda insanlar, öldürülmüş bir adamın bulunduğunu unutuverirler. Eğer o konuşabilseydi, her şey tümüyle farklı olacaktı. Cinayet kurbanlarına acıdığı yok aslında, çünkü insan nasıl olur da kendini öldürtür? Ama gene de, cinayet kurbanlarının bulunması iyidir, yoksa caniler nasıl cezalandırılacak?

Granityetiştirici, geceleri çocuklarına dua ettirir: "Hayırseverlik evde başlar!" Çocuklar kavga ettiğinde, sonunda şiddete başvurmalarını sağlayana dek dürtükler onları, kışkırtır da kışkırtır. En sevdiği şey, onların yumruk yumruğa boks yaptığını izlemektir: Zararsız sporlara pek metelik vermez. Oğulları yüzmek isterse, karşı çıkmaz elbet. Ama boks öğrenmeleri daha önemlidir.

Çocuklar zengin olacak, milyonlar kazanmasını öğreneceklerdir. Ama aldatılmaya elverişli enayilere acımamalıdırlar. İki tür insan vardır: Aldatanlar ve

aldananlar, zayıflar ve güçlüler. Güçlüler granit gibidir, kimse onlardan bir şey çıkaramaz, istediğin kadar sık, hava alırsın. En iyisi hiçbir şey vermemektir. Granityetiştirici köşeyi dönecekti aslında, ama çocukları oldu. Zarar yok, çocuklar zengin olsun. Çalışmak zihin için zararlıdır, der onlara her gün. Eğer aklınız varsa, başkalarının sizin için çalışmasını sağlarsınız. Granityetiştirici yattı mı mışıl mışıl uyur, çünkü hiçbir şey vermediğini bilmektedir.

Kapısı kapalı durur. Eşiğinden tek erkek geçemez. Erkek dediğin insana bir çocuk salar, sonra da parasını vermeyi unuttur. Aslında pek becerikli de değiller, yoksa durmadan aynı şeyi denemeyi sürdürürler miydi. İşini gerçekten becermiş bir erkek çıkagelse, kadın kesinlikle tanır onu. Ama bu türden bir adamın vakti yoktur, dolayısıyla asla gelmez. Aylaklar, işte bunlar gelmek ister hep.

Granityetiştirici asla ağlamamıştır. Kocası kötü yola düştüğünde, onu bağışlamadı kadın. İşte sekiz yıldır, kocasına karşı koz olarak kullanıyor kötü yola düşmesini. Çocuklar babalarını sorduğunda da, "Babanız ahmaktı," diyor. "Onun gibi kuş beyinlisi ancak kötü yola düşer." Granityetiştirici kendisini bir dul olarak kabul etmemektedir. Öylesine geri zekâlı olan kocası, onun gözünde adam sayılmamaktadır, bu yüzden kadın dul değildir. Erkekler zaten yararsız şeylerdir. İnsanlara acırlar, ve karşılarındakinin sırtlarına binmesine gözyumarlar. O hiçbir şey vermez, hiç kimse ondan hiçbir şey alamaz. Erkekler onu örnek alsalar iyi olur.

Granityetiştirici okumayı sevmez, ama haşin ve de sıkıcı ve yorucu nasihatler çekmeyi iyi becerir. Ona sert bir şey söylendiğinde anında duyar ve bu sözlerle kendi sert nasihatlerini katar.

ENDAMKÂŞİFÎ kıyaslar ve ölçer; kendine özgü ölçütleri vardır. Bunlar zamana ve duruma göre değişiklik gösterir, bazı endamlar kendi istekleriyle keşfedilir, bazılarıysa zamana ve duruma direnirler. Bu adamın, belirli ve de kesin, kıyas kabul etmez soruları vardır, ayrıca bir de küçük numaraları bulunmaktadır. Doğum yerleri çok önemlidir, işin çoğu doğum yerine bağlıdır, bazı yerler endamlar için uygun değildir, düşünülemez, bunun nedeni su olabilir. Ama bazıları hep geride bırakılmaktadırlar; elbet gene bazıları yüksek büyüme hızları bilindiğinden fazla ileri gitmektedirler. Endamkâşîfî yozlaştırılması olanaksız biridir ve nesnel bir ölçütü bulunmaktadır. Cebinden bir cetvel, bir pusula, bir terazi ve de bir sekstant çıkarır, ne yaptığının pekâlâ farkındadır. Sen daha gözünü kırpmıştırmadan önce hepsini döker ortaya, hesaplar, tahminlerde bulunur, toplar çıkarır ve de ölçütlerine uymayan her şeyi öfkeyle bir kenara fırlatır.

Endamkâşîfi kolayca kaçmaz, işleri kolaylaştıracak çabalar sergilemez, tersine, düzeyini en iyi şekilde korumak için kendine işkence eder. Ama böbürlenme anları da vardır bu adamın. Araç gerecini yerlere fırlatır, kollarını havaya uçurarak haykırır: "Dâhi!" Bu noktada, söylenecek başka hiçbir şey yoktur. Böyle inceden inceye ölçüp biçmekten pek hoşlanmadığı ve bütün bunları beklenmedik bir anda ve de kaçınılmaz olarak bir dâhi patlaması yapmak için gerçekleştirdiği yönünde söylentiler vardır. Bütün açıklamalar kesilir, en iyi doğum yerinin bile bir anlamı yoktur bu noktada; en kötü şey bile işleri bozamaz. Endamkâşîfi dâhi sayısının pek fazla olmamasına özen gösterir. Hatta, bunların bir bütün olması gereklidir, sekizde dörtlük bir dâhi ortaya çıkarmak çok yanlıştır. Burada sıradan hesaplama yöntemlerinin hiçbiri işe yaramaz, belki entegral çarpma uygun olabilir, ama bu da çok fazla su götürür. Önemli olan her yüzyılda sınırlı sayıda dâhinin bulunmasıdır.

Dolayısıyla zorlayıcı nedenler bulunmadıkça dâhi üretmemek tavsiyeye şâyandır. Bazıları çok uzun bir süre gizli kalırlar, herkesin burnu onların kokusunu alacak şekilde yaratılmış değildir. Bazıları toprağın derinlerinde gizlidir. Yalnızca endamkâşîfinin kendisinde vardır keşif çubuğu, ve deliklere tıkıldıkları geçmişten bir düzine dâhi çıkarmak bazen bir ömür boyu sürebilir. Endamkâşîfinde insanın dâhi olmasını sağlayacak şeyler bulunmamaktadır, ama daha şu kadarcıkken, güç ve de zevksiz bir iş seçmiştir kendine. Ahlâk yasalarının timsalidir kendisi, çok ahlâklıdır ve hırsızlık, sıralamada cinayetten hemen sonra

geldiğinden, ayrıca da dâhiler, çalma konusunda erişilmez ve de utanmasız olduklarından, kendisi dâhi olmaktan feragat etmiş ve onların anlaşılamazlığını etraflıca anlama işini edinmekle yetinmiştir.

Endamkâşifi görev ve yetke sağlama konusunda başarılıdır, hiç kimse bunu ondan daha fazla hak etmemiş bulunmaktadır. Çünkü onsuz, insanlığın hali perişan olacaktır, bir dâhinin hangi delikte tıklı durmakta olduğunu kimse bilmeyecektir; onu çekip çıkarmayı, cilalayıp parlatmayı, tozunu almayı, üzerine yapışmış ahlâkî cürufu temizlemeyi, hiç kimse bilmeyecektir; endamkâşifi olmasa, dâhiyi isteyen bile çıkmaz, ne kadar ışığa ihtiyacı olduğunu, ne yiyip ne içeceğini, onu nasıl ve hangi aralıklarla havalandırmak gerektiğini, patlamaması için onu hangi düşmanlardan uzak tutmak gerektiğini ve onu tekrar kapatma vaktinin ne zaman geldiğini hiç kimse bilmeyecektir.

YILDIZSIKADIN, güneşin süzülmemiş, hiçbir işleminden geçirilmemiş kaba ışığını yansıtır. Düşüncesizdir, beceriksizdir, acı veren bir parlaklığa sahiptir bu ışık; vakit ve zamanın gelmesini bekleyen binbir şey içermektedir, ama acımasızca ileriye doğru çekilir, yayılır, ıştır, ısınır... ta ki daha önce sahiden de nerede — bir dışıde, bir erkekte ya da belki her şeyde mi?— olduğu anlaşılmayınca dek...

Yıldızsıkadın açılması olanaksız kristallere yapışır. İçlerinde şeffaf olanların bile sert olduğu kesindir; ve bir şey görmek istiyorsanız eğer, kristalden vazgeçmeniz gerekir. Yıldızsıkadın, üzerine zayıf ve denenmiş ışığın düştüğü kapanış noktasını arzu eder. Bu, bir yolunu bulup kadına yıldızlardan gelmiş olabilir, ancak kadını bulmazdan önce onun hakkında hiçbir şey bilmiyordu ve kadın, o gelmeden önce ve de gelinceye dek inzivaya çekilip dinledi, bu arada kendisi de kararsız ve karanlıktı.

Hayatında yalnızca bir kez teleskopun deliğine gözünü dayadı ve baktı. Nasıl da utanmıştı! Sanki gözünü karartmış, yüzüzce ve de yel yepelek bir

yıldıza doğru fırlamış da onu yıldızın kendisinin dilediğinden daha fazla parlamaya zorluyormuş gibi geldi kadına. Ansızın kendisine denge ve dinginlik veren bir ayrılık duygusu yaşaması, diğerlerinden kopması nedeniyle ne de yapayalnız olmuştu yıldız, bunu hiç unutmazdı... Kadın onu göklerden koparmıştı; normalde yavaş ve sakin olan gözü, yıldıza bakıp tıpkı güneşin, gündüzleyin ona parladığı gibi parlamıştı, şimdi yıldızın yokedildiğinden ve gökyüzünden yittiğinden korkuyordu. Kendini paraladı, aygıtı lanet okudu, haftalarca gözlerini o lanetlenmiş yıldızdan sakınarak kendini, kendine göre cezalandırdı. Sonra, onu gene arama yürekliliğini gösterdi ve de buldu. Öylesine mutluydu ki, utanç aleti olan teleskobu satınaldı, parçaladı, ve parçalarla kıymıklarını gecenin içine fırlatarak dağıttı.

Yıldızsıkadın Güneş gittiğinde rahat bir soluk alır ve bir daha asla gelmemesini diler. Günlerini karanlık yerlerde geçirir. Yalnızca günlerin geçip gitmesini sağlamak için çalışır. Cildi güneşin ışığı kadar katışıksızdır. Ama o bunu idrak etmez çünkü kendisini görmez. Kendisi üzerinde tek bir düşünce ziyan etmiş değildir. Tek aynası, aydınlatılmış gecedir ve bu aynada, öylesine çok fazla nokta vardır ki, onu birlikten, teklikten yoksun kılar. Ayna nereden başlayabilir? Nerede durabilir? Kendisini görmüş olmadan böylesine açık ve net olabilir mi?

Yıldızsıkadının düşünceleri vardır, bunları kendisine saklar, sözcükler şeklinde ağzından çıkardığında düşünceleri yitirecekmiş gibi gelir ona. Ama düşünceler, kadının bünyesinde donmaz, artar, eksilir, büyür, küçülür, sonra sıra küçülmeye geldiğinde öylesine çok küçülür ki, kadından uçar gider, başkalarında uyanırlar.

KAHRAMANYAK, anıtların etrafında dolaşır, ve kahramanların pantolonlarına asılır. Pantolon ya taştandır, ya da bronzdan, ama onun ellerinde canlanırlar. Bazıları trafiğin göbeğinde ayağa dikilir; bu durumda en iyisi onları kendi hallerine bırakmaktır. Ama bizim için gerekli olanlar, parklarda bulunanlardır. Adam bunların etrafında sinik sinik dolaşır, ya da bunu yapamıyorsa, çalıların arasına gizlenir. Son ziyaretçi de gitti mi, kahramanyak ortaya fırlar, büyük bir ustalıkla kendini heykelin kaidesine atar, kahramanla yanyana durur. Orada bir süre kalır, bu sırada cesaretini toplamaktadır. Çok saygılıdır, hemen elini uzatıp mala atılmaz. Ayrıca asılacak en elverişli noktanın neresi olduğunu da düşünmektedir. Elini bir kıvrıma koyması yeterli değildir, parmaklarıyla bir şeyi tutması gerekmektedir, yoksa asılamaz: ona kıvrımlar gereklidir. Bir kıvrıma yapıştı mı, bir süre bırakmaz, bunu sanki dişlerinin arasında tutuyormuş gibi hisseder kendini.

Kendisine akan büyüklüğü hisseder ve tüyleri diken diken olur. Şimdi artık kendisinin ne olduğunu ve de ne yapabileceğini bilmektedir. Derken gene kararını verir, sımsıkı asılır, şimdi güçle, kuvvetle ısıt ısıt parlamaktadır, yarın işe başlayacaktır.

Kahramanyak daha yükseklerle tırmanmaz, bu uygun kaçmaz çünkü. Bir taştan omuza yaslanıp, kahramanın kulağına bir şeyler fısıldayabilir. Kulağını çekip ondan çeşitli isteklerde bulunabilir. Bu, rezaletin daniskası olur işte. Kendisine uygun düşen mütevazi bir yerle yetinir. Daha hâlâ pantolonlardaki kat yerlerine asılmaktadır. Ama çok çalışır, tek bir gece bile çalışmamazlık etmezse, daha ve de daha sıkı asılmayı sürdürürse, beklenen gün, o göz kamaştıran gün gelecektir. İşte o gün, adam içinden yükselen çok güçlü bir dalganın etkisiyle kendisini bütün dünyanın gözleri önünde yükseklerle çekecek ve aşağılayıcı, azarlayıcı bir tavırla kahramanın kafasına tükürecektir.

MAESTROSO ya da maestrogülünün ileriye gideceği varsa, taburlarda ilerler. Taburların acelesi yoktur, ama onu iyi taşırlar... Taşınacak şey de az değildir hani. Tabur nerede yerleşirse, orada bir tapınak biçimlenir ve tapınanlar anında, göz açıp kapayıncaya dek orada belirir. Adam bastonunu kaldırır, herkes dilsizdir; o, havayı ölçülü işaretlerle doldurur. Tapınanlar suskunluklarını korurlar, tapınanlar düşüncelere dalarlar, tapınanlar onun işaretlerini anlamak için kafalarını patlatırlar.

Aşkınlaşma anları arasındaki duraklarda, maestroso havyarla beslenir. Bu havyar yalnız ve yalnız onun içindir. Maestroso, melodili bir şekilde geçirir.

Maestroso dünyayı ciddi ve heybetli bir ağırbaşlılıkla dolaşır, geçeceği patikalarda, kayalık, dağ ve okyanuslarda ne kadar taş varsa temizlenir o geçmeden önce. Özel bir bölümde tek başına oturur, uzmanlar çıplak kafalarıyla koridorda dikilmekte, maestrosonun partitürü önünde durmakta, adam yal-

nız ve yalnız kendisinin yapabileceği bir işi, notaları bastıra bastıra işaretleme işini yapmakta, dışardakilerse, onun her bir kalem darbesinde tir tir titremektedirler. Adam ayağa kalktığı anda tren durur, ve oturuncaya dek hareket etmez, tren, asla onun istemediği yerde durmaz, onun uğruna, uçsuz bucaksız kırık alanlarda durur.

Maestroso, her tapmakta, ardında bir zevce bırakır. Kadın tıpkı o eski günlerdeki gibi kocasını bekler. Orada öyle oturur; oturur; tümüyle, çocuğu, bedeni ve ruhuyla maestrosoya aittir, adam taburuyla çıkageldiğinde, yıllar ve de yıllar bile geçmiş olsa, kadının tüyleri diken diken olur, kalkar, ve diğerleri ile birlikte dua etmeye başlar. Adam kadını görür, ama onu tanımanın sırası değildir şimdi, sonsuza dek beklemiş olan bir kadın, biraz daha sabır göstermelidir. Derken kadına bakarak başını milimetrik şekilde eğer, tüm öteki kişiler arasında tek ona selâm vermiştir, bu küçük baş hareketi uğruna diri diri yakılsa gam yemez kadın.

Maestroso, yaşlanacağını bilir, kaç yıl yaşayacağını bilir. Performansı kendi gözünde özellikle doyurucu olmuşsa bir kutlama düzenler; bu kutlama sırasında tüm ötekiler de oturabilir, ve içki içebilir, ama o, asla onların içtiği içkiden içmez. Sonra gülümser —bugüne dek asla gülmemiştir— ve herkesin sırayla tek tek kendisine gelmesini ister. "Elini göster!" diye buyurur ve bilgiç ve de bilgili bir tavırla eldeki çizgileri inceler. İnsanlara hangi genç yaşta ölmeleri gerektiğini söyler, sonra sıradakini çağırır.

FIRLATILMIŞKADIN, asla aynı yatakta uyanmaz, ve gözlerini ovuşturur. Nerededir? Burada daha önce hiç bulunmamıştır! Buraya nasıl varmıştır? Kim onu buraya fırlatmıştır? Şaşıp kalır, ama bu uzun sürmez, çünkü kafasında plânlar vardır ve değerli vaktini bilmece çözmekle ziyan edecek değildir. Uyanır, gerinir, iki dirhem bir çekirdek giyinir, bugün kim onun icabına bakacaktır, henüz bilmemektedir.

Çıkıp av peşinde koştuğu söylenemez, onun bulunması gerekir. Kabul gördüğü belli yerleri vardır, hiç uzun sürmez, her zaman için çok özel bir adam, gelip onu bulmuştur; adam yakışıklıdır, önemli bir şey yapmaktadır, saçı olsun, giysisi olsun —ya da birinden biri— özel kesimdir. Kadını çoktan farketmiştir, çünkü farkedenin önce kadın olduğu hiç görülmemiştir bugüne dek, o yalnızca kendisine yaklaşmaya karar vermiş erkekleri farkederek. Daha ilk tümce bile söylenmeden —gerekli olan tek şey bir

bakıştır; olağandışı kafanın belli bir şekilde eğilmesi, bıyığın ardında yarı gizlenmiş üstün bir gülümseme, azıcık kaldırılmış bir el, soylu bir işaret parmağı, hayranlıkla açılmanın eşiğine gelmiş dudaklar yeter aslında— işte, daha ilk tümce bile dile gelmeden, kadın kendini fırlatılmış ve de yakalanmış, taşınmış ve gene fırlatılmış hisseder; kadın, bütün vücudunu bir sadakat dalgasının sardığı hisseder; çevresindeki hiç kimseyi görmez, bugün, başka hiç kimseyi görmeyecektir, bir başkasını farketmektense canı çıksın daha iyi. Eğer kader ağlarını örer de aynı anda ikisi de önemli bir şey yapan, ikisinin de ya giysisinde ya da saçında özel bir kesim bulunan iki yakışıklı adam birden ona yaklaşırsa, her ikisi tarafından da fırlatılmış hisseder kendini, ikisine de sadık hisseder ve birini diğerine tercih edemez.

Böyle akşamlarda, hatta, deyiş yerindeyse, yitik akşamlarda, iki adam da silahlarına yapıştığından ve ikisi de teslim olmadığından, kadın ikisinin de vazgeçmemesini sağlar; o, asla unutma ve de artık nerede olduğunu bilememe noktasına ulaşmaz, o, asla gerçekten de fırlatılma noktasına ulaşmaz, ve hiç birini yitirmemek için, bütün gece her ikisiyle de konuşmayı sürdürür. Fırlatılmak söz konusu olmadığı gibi uyumak da söz konusu değildir; nerede olursa olsun, nerede olduğunu bilmektedir, aslında, gerçekten yazık olmaktadır, çünkü ikisi de değer bu işe, ama ne yapsın, kadının elinden başka şey gelmez, ve sadakat, sadakat onun göbek adıdır.

ADAM-DELİSİ adam, adamlara, salt adam oldukları için deli olur, adından da anlaşılabilceği üzere, insanların nitelikleri konusunda gerçekten çok titizdir. Bu nitelikleri arar, onları ölçer biçer; adam, onlara aittir. Gözüne ilişmeyen, aranıp bulunmayan, yalanıp yutulmayan hiçbir gözüpeklik, hiçbir güç kuvvet bulunmamaktadır. Yenilenler farkedilmez, ona göre dünya, yalnızca kazananlardan oluşmaktadır.

Adam-delisi adam, rahminden çıkmaya çalışırken anasına az çektirmemiş, kadının başına çok dert açmıştır. Daha dört aylıkken içerden tırmıklayıp tekmelemeye başlamıştır. Hapis tutulduğu için müthiş öfkelenen adam, kadını itmiş kakmış, zavallı kadın ne yapacağını şaşırmış, uyuyamamış, oturmamış, sağda solda sürüklenmiştir, adam kadına bir an olsun rahat yüzü göstermemiştir. Sonunda vaktinden hayli erken ortaya çıktığındaysa, daha dişi bile olmadığı halde kadını ısırıştır.

Adam-delisi adam, çocukken herkesle yumruk yumruğa dövüşmüş, kendisinden herhangi bir şey

isteyen herkesi pataklamıştı. On dördüne geldiğinde ortadan kayboldu ve bir daha asla görünmedi. Nerede olabilirdi? Anası kaygılanmadı, değil mi ki daha dişsizken onu ısırmıştı, bu adam kendi başının çaresine bakabilirdi.

Başının çaresine baktı da. Nasıl yalnız olunacağını, ve hiçbir şeyi hiç kimseyle paylaşmamayı iyi biliyordu. Hali vakti yerinde insanlara yanaşıyor, yerinde olmayanları görmezden geliyordu. İzlediği ilk boks maçında, gereksinim duyduğu şeyi öğrendi. Maçı kazanan için avazı çıktığı kadar, sesi kısılınca dek bağırdı. Ama kaybeden kişi ayaktaydı ve ölmemişti. Bizimki adamın öldürülmediğini ve de yürümeyi başardığını görünce, nefretle doldu, miğdesi bulandı. Boks yapmak da neydi. Daha iyi bir şey vardı dünyada: silah. Kurşun öldürür, kurşun, gerçektir, yapması gerekeni yapar, silahlara aklı yattı, birkaç silah ele geçirdi, bunları kullandı, aldı sattı, bunu yaptıkça özgüveni ve küstahlığı arttı.

Adam-delisi adam, daha genç yaşta milyoner oldu. Orda burda hâlâ savaşlar yapılmakta, insanlar savaşmaktaydı. Savaşlara bizzat bakardı; eğer gelecek görüyorsa, askerleri donatıyordu, cömertti, borç veriyordu. Haritasında, olayların olmakta olduğu noktalar pırıl pırıl parlatılmıştı. Derken uçağına atladı, vaktinde varacağı yere vardı, tehlikeyi göze aldı, anlaşmalar yaptı, ve bir sonraki savaşa uçtu. Dünyadaki her bir paralı askeri, tüm paragözleri şahsen tanıyordu. İnançları elinin tersiyle itti, bu çoluk çocuğa göre bir şeydi. Bir insan, vurmayı, vurup kaçmayı beceriyor mu, ona bak, gerisi boş, anlamsız.

Adam-delisi adam, hiçbir şeyin değişmeyeceğinden emindir. Bu dünyada adam adına lâayık adamlar bulunduğı sürece, birbirlerine vurmayı sürdüreceklidir. Zaten, nerede yeterinden fazla insan olduğunu bilmeyen yok, ve adamlar, fazlalıklardan kurtulmalı, değil mi ya.

FELÂKETMÜDÜRÜ, az görmüş ve de az geçirmiş bir adam değildir ve dünyadaki bütün felâketleri tekelleştirmiş olmasının geçerli nedenleri bulunmaktadır. Nerede bir dehşet vuku bulsa, adam orada bitmiştir, olaya katılmıştır. Başkaları bu korkunç olay konusunda çeşitli şeyler söyler, olaya üzülrler, ama adam, bizzat yaşamıştır onu. Konuşmaz, ama sükut altındır, o konuşulmayacağını bilir. Felâketlerinden biri ağza alındığında nasıl da dokunaklı bakışlarla daldırır gözlerini bilinmeyen bir noktaya, ah...

Her şey Titanic'in buz dağına çarpmasıyla başladı. Gemiden atladı, tam on altı saat boyunca suyun üzerinde kaldı. Bir an için bile bilincini yitirmedi, insanların teker teker suyun içinde gözden yittiğini gördü, kendisi kurtarılan en son kişiydi.

Felâketmüdürü elindekini avucundakini tam altı kez yitirdi. Yoksulluğu tattı, açlığı tattı, ve ağzında bir gümüş kaşıkla doğmadığından, demirle yetinmek zorunda kaldı. Her zaman için demirden bir enerjiyle çalıştı, yükseklere tırmandı. Tepeye ulaşır ulaşmaz da her şeyini birden yitirdi.

Felâketmüdürünün geçmişinde birkaç mutlu evlilik bulunmaktadır ve artık torunlarının ve torun çocuklarının bulunması gerekir. Ama, gel gör ki, ailesinin bütün üyeleri, istisnasız hepsi, öldürücü hastalıklar tarafından kendisinden koparılıp alındı. Bu duruma kendisini alıştırmak zorunda kaldı. Önce, en değerli saydığı ilk karısı, Avrupa'daki veba olayının sonuncu vakası olarak tıp tarihine geçti. Buralarda hiç kimsenin aklından bile geçmeyen cüzzam hakkında da söyleyecek bir iki sözü bulunur adamın. Gözlerinin önünde cereyan etmiştir olay: Kızlarından ikisi ve oğullarının yarısı cüzzamdan ölmüştür. Ama bu olay da onu iki gözü iki çeşme bir hayrata dönüştürmemiştir, adam olayı gerçek bir erkek gibi karşılamıştır. Elbet, felaketmüdürünün, başkalarının felâketleri karşısında pek şaşırmasını anlayışla karşılamak gerekir. O hiçbir şeyden yakınmaz, her şeyi omuzlarına yüklenir, dilini tutar ve gülümser. Başkaları arabesk takılıp sızlandığında dinlemez, ama hiç kimse de ondan, yaşamlarını tek bir felâket halinde sürdüren insanlara açılmasını beklemesin, boşuna...

Felâketmüdürü, başka insanların sefalet masallarındaki çelişkileri ortaya çıkarmada çok nazik bir yöntem uygulamaktadır. Bir yığın soru sormaz, dinler de dinler, ama ansızın ağzını açar ve bir tarihi düzeltir. Felâketmüdürünün başından sonuna dek bizzat tanık olduğu bir şeyi anlatmaya cesaret etmek, büyük küstahlıktır. İşte o anda, adamın dudaklarında hafif bir istihza ışığı titreşir. Taziyetlerini dile getirdiğinde, sözlerinden hiçbir şey hissetmek mümkün değildir. Bunlar pek öyle nezaketen söylenmiş sözler değildir, adamdaki derin bilginin damgasını taşı-

maktadırlar, ama insan onun ne düşündüğünü tahmin edebilir. Bu adamları iyi tanır felâketmüdürü, bu soyguncular, onun felâket deneyimlerinin her birini tek tek çalmaya ve de yürütmeye can atmaktadırlar.

Ancak yakınlarda, yolun sonuna geldi felâketmüdürü. Ağzından Pompei adı döküldü ve sıradan nitelikleri olan bir hırsız bozuntusu, ona şu olayları anlatmaya girişti: o gün Pompei'de bulunup da kaçmayı başaran kişi kimdi, onu anlatmaya kalktı! Bizimki anında susturdu adamı. Buna dayanamazdı. Ayağa kalktı ve o günün anılarına kendini kaptırmış olarak gözle görünür şekilde ama onurunu asla gözardı etmeksizin heyecanlandı, sonra adamların yanından ayrıldı. Kapıya doğru ilerlerken diğerlerinin sergilediği korkulu sessizlik, ona çok iyi geldi.

İCADEDİLMİŞ kadın asla yaşamadı, ama vardır, ve kendisini görünür kılar. Çok güzeldir, ama her erkek için başka güzeldir. İnsanlar onu, kendilerinden geçmiş bir durumda, vecit halinde tarif ederler. Bazı erkekler daha çok saçlarının üzerinde dururlar, bazılarıysa gözlerinin. Ama renk konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır, parlak altın mavisinden tutun da kuzguni siyaha kadar değişir göz rengi konusundaki betimlemeler. Aynı şey, saçlar için de geçerlidir.

İcadedilmiş kadının boyutları ya da beden ölçüsü değişiklik gösterir, kilosuyse çeşit çeşittir. Tekrar tekrar gösterdiği dişleri ne kadar umut vericidir. Göğüsleri ya küçülür, ya da büyür. Yürür, uzanır. Çıplaktır, harikulade giyimlidir. Yalnızca pabuçları konusunda, birbirinden farklı yüz kalem bilgi toplanmış bulunmaktadır.

İcadedilmiş kadına ulaşmak, onu ele geçirmek olanaksızdır, icadedilmiş kadın, iyi huylu bir davra-

nış içindedir. Tuttuğu sözlerden fazlasını vaat eder, ve verdiği sözlerden fazlasını tutar. Durduğu yerde pır pır uçar, durduğu yerde durur. Konuşmaz, söylediği şeyler unutulmazdır. Zor beğenir, herkese yanaşır. Yeryüzü kadar ağırdır, bir yudum hava kadar hafiftir.

İcadedilmiş kadının kendi öneminin bilincinde olup olmadığı tam olarak bilinmemektedir. Bu da ona tapanlar arasında bir tartışma konusu oluşturmaktadır. İnsanlara, ve de herkese, icadedilmiş olanın kendisi olduğunu anlatmak için ne yapsın acaba, bilmiyor. Şu anda bir şikayeti yok, tamam, ama baştan beri böyle miydi bu? Bir kere onu kim icadetti ve de unutulmaz şekilde icadetti? Dünyada insanların bulunduğu her bir köşeye kim yaydı onu? Onu kim bir idol haline getirdi ve de kim elden çıkardı? Aya daha bayrak dikilmeden önce kim onu aydaki çöllere serpti? Ve bir gezegeni, onun adını almış olması nedeniyle kim yoğun bulutlara sarmaladı?

İcadedilmiş kadın gözlerini açar ve bir daha asla kapamaz. Savaşlarda, her iki tarafın da şehitleri ona aittir. Yıllar ve yıllar önce onun yüzünden savaşlar çıkarılırdı, ama bugün artık böyle olmuyor, bugün kendisi savaştaki erkekleri ziyaret ediyor ve gülümseyerek onlara bir resmini bırakıyor.

BU adama hiç kimse asla bir şey yaptıramaz, hele bir deneyin. Ne sizi dinler, ne beni, ne de onu. Belki de hiç duymuyordur. Ondan ne istediğinizi çok iyi anlar, ama anında, hatta daha anlamadan önce başını ve de omuzlarını olmaz anlamında iki yana sallar. Adamda omurga yerine çok güçlü, kemiklerden daha güvenilir bir Hayır! bulunmaktadır.

Hayırcıbaşı tükürür. Buyruklar havada şakır, insan veba gibi kaçınır buyruklardan gerçi ama, ne de olsa gene de bir şeyler kalır onda. Adamın bu tür işler için özel bir mendili vardır. Ve daha tükürükle dolmasına kalmadan yakar onu.

Hayırcıbaşı, bir şey almak ya da istemek için asla bir tezgâha yaklaşmaz. Demir parmaklıklar ardındaki suratlar miğdesini bulandırır, hepsi de birbirine benzer zaten, ayıramazsınız. Doğrudan doğruya para atılıp da mal alınan makinalara yanaşır. İhtiyacı olan şeyleri onlardan alır, miğde bulantısından da kurtulur

böylece. Hem, makinalar ona bağırıp çağırmaz, kendisi de onlara yalvarmalar, ricalar sıralamak zorunda değildir. Canının istediği yere parayı atar, düğmeye basar ve istediğini alır, istemediğini görmezden gelir.

Hayırcıbaşı, düğmeli bir şeyler giymekten nefret eder, her şeyi boldur ve pantolon giymez. Kravat derseniz ona göre şeytan işidir ve insan boğmak için biçilmiş kaftandır. Bir kemer görse, "Kendimi asacak değilim," der, ve kemer takan birinin kuşku izi taşımayan safiyeti karşısında müthiş şaşırır.

Hayırcıbaşı, satrançtaki at gibi hareket eder ve adresi yoktur. Söylememek için nerede olduğunu unuttur. Eğer biri onu durdurup da yol soracak olsa, "Ben de buranın yabancıyım," der. İşin püf noktası yalnızca burda yabancı olması değildir, o aslında her ama her yerde yabancıdır. Gün olur, geceyi orada geçirdiğinin bile farkında olmaksızın bir evden çıktığı olur. Yapılacak tek şey satranç atı gibi yapıp, pat diye yana kaymaktır, her şeyin birbirinden farklı adı ve farklı bakışları vardır; gizlenmek yerine atlayarak kaçmaktadır o.

Hayırcıbaşı, yalnızca kesinlikle şart olduğunda konuşur. Kendi sözcükleri olsun, başkalarının sözcükleri olsun bütün sözcükler ona baskı yapmaktadır. Durmaz sözcükler. İnsan kurtulamaz onlardan, sıkarlar seni, sıkarlar, hava almak için soluk soluğa kalırsın, sözcüklerden kaçmanın olanağı var mı? Bazı sözcükler, korkunç, şeytansı bir inatçılıkla kendilerini tekrar ederler, bir kısmıysa giderek teslim olur ve kesilir. Bu belâdan kurtulmanın tek yolu, daha önceden düşünüp, düşündüğünü uygulamaktır: yani insan ağzını açıp sözcükleri söylemez, bırakır uyusunlar.

Hayırcıbaşı, sonunda adını da kaldırmış bulunuyor, ona bir ad verilmesine asla izin vermiyor. Sataranç tahtasından kurnazca ve kolaylıkla sıçrayıp gidiyor ve hiç kimse ona seslenemiyor.

Elias Canetti

KULAKMİSAFİRİ Elli Karakter

Kulakmisafiri'nin,
elli sabit fikirlinin hızlı kalem darbeleriyle
çizilmiş portrelerinden oluştuğu
söylenebilir.
Canetti'nin bu yapıtı,
yirmili yaşlarında yazmayı tasarladığı
ve delileri anlatan
roman dizisinin
imbikten geçirilmiş kısacık bir özetini andırıyor.
Körleşme'de
sabit fikirleri ya da fikirlileri
gözlemleme
ve betimleme ustası olarak
karşımıza çıkan Canetti,
bu kez
başka bir dünyada
farklı ve de sabit fikirli insanların,
kapsüller içinde yaşayan
insanların
hayal ya da kuruntularıyla
yarattıkları dünyaları
anlatıyor bize.

Şemsa Yeğin

ISBN: 975-388-058-8